

Τ.Ε.Ι. Ηπείρου

Σχολή Ε.Υ.Π.

Τμήμα Λογοθεραπείας

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΜΕΣΩ ΤΟΥ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ
ASCHENBACH ΚΑΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ
ΓΡΑΦΟΦΩΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΟΤΗΤΑΣ ΜΕ
ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ ΠΡΟ ΑΝΑΓΡΑΦΩ.

Γκολοβάνοβα Βικτώρια

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΖΑΚΟΠΟΥΛΟΥ ΒΙΚΤΩΡΙΑ | ΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ ΤΜΗΜΑ
ΛΟΓΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ

Αν θέλεις να λέγεσαι άνθρωπος
δεν θα πάψεις ούτε στιγμή ν' αγωνίζεσαι για την ειρήνη και
για το δίκαιο.
Θα βγεις στους δρόμους, θα φωνάζεις, τα χείλια σου θα
ματώσουν απ' τις φωνές
το πρόσωπό σου θα ματώσει από τις σφαίρες – μα ούτε βήμα πίσω.
Κάθε κραυγή σου μια πετριά στα τζάμια των πολεμοκάπηλων
Κάθε χειρονομία σου σα να γκρεμίζει την αδικία.
Και πρόσεξε: μη ξεχαστείς ούτε στιγμή.
Έτσι λίγο να θυμηθείς τα παιδικά σου χρόνια
αφήνεις χιλιάδες παιδιά να κομματιάζονται την ώρα που παίζουν ανύποπτα
στις
πολιτείες
μια στιγμή αν κοιτάξεις το ηλιοβασίλεμα
αύριο οι άνθρωποι θα χάνονται στη νύχτα του πολέμου
έτσι και σταματήσεις μια στιγμή να ονειρευτείς
εκατομμύρια ανθρώπινα όνειρα θα γίνουν στάχτη κάτω από τις οβίδες.
Δεν έχεις καιρό
δεν έχεις καιρό για τον εαυτό σου
αν θέλεις να λέγεσαι άνθρωπος.
(Απόσπασμα από Τάσος Λειβαδίτης, Ποίηση, Κέδρος)

Ευχαριστίες

Η Λογοθεραπεία είναι ένας κλάδος που ασχολείται με το λόγο, την πρόληψη, τη διάγνωση και τη θεραπεία του σε άτομα όλων των ηλικιών. Προσφέρει εναλλακτικές μεθόδους επικοινωνίας και βοηθάει τα άτομα να εντάσσονται ομαλά στην κοινωνία και να είναι μέλη αυτής ανεξαρτήτως οποιασδήποτε ιδιαιτερότητας στην ομιλία και το λόγο. Ευχαριστώ όλους τους ανθρώπους που με στήριξαν σε αυτή τη διαδρομή και είμαι ιδιαίτερα ευτυχισμένη που θα μπορώ να λέγομαι λογοθεραπεύτρια και να προσφέρω βοήθεια αξιοποιώντας τις γνώσεις και τις δεξιότητες μου στηρίζοντας αυτούς που έχουν ανάγκη.

Ευχαριστώ ιδιαίτερα τους γονείς μου που μου έδωσαν την δυνατότητα να σπουδάσω και με στήριξαν σε όλο αυτό το δρόμο.

Ευχαριστώ τους καθηγητές μου που με καθοδήγησαν και μου έδωσαν τις βάσεις για να αποκτήσω την εμπειρία και τις γνώσεις για να γίνω μια αξιόλογη επαγγελματίας.

Ένα ξεχωριστό ευχαριστώ στην κ. Ζακοπούλου την επόπτρια της εργασίας και τον κ. Δρόσο που με καθοδήγησε με το περιστατικό και με καθοδήγησε στη χορήγηση του προ αναγράφο και των άλλων μεθόδων που χορηγήθηκαν.

Περιεχόμενα

<i>Ευχαριστίες</i>	4
<i>Περιεχόμενα</i>	5
<i>Περίληψη</i>	7
<i>Λέξεις κλειδιά</i>	7
<i>Summary</i>	8
<i>Εισαγωγή</i>	9
<i>Κεφάλαιο 1</i>	10
<i>1.1 Γλώσσα</i>	10
<i>1.1.1 Τα μέρη της γλώσσας</i>	11
<i>1.1.2 Κατάκτηση της γλώσσας</i>	13
<i>1.1.3 Γλωσσική ανάπτυξη</i>	16
<i>1.1.4 Γνωστική ανάπτυξη</i>	22
<i>1.1.5 Σκέψη</i>	23
<i>1.1.6 Συμβολή γονέων</i>	26
<i>1.1.7 Φωνολογία και φωνολογική ενημερότητα</i>	29
<i>1.1.8 Φωνολογικά λάθη</i>	30
<i>1.1.9 Φωνολογική ενημερότητα</i>	34
<i>1.1.10 Λήψη ιστορικού</i>	34
<i>Κεφάλαιο 2</i>	36
<i>2.1 Το ερωτηματολόγιο του ACHENBACH</i>	36
<i>2.1.1 Συμβολή στην αξιολόγηση διαταραχών</i>	36
<i>2.1.2 Παρουσίαση του ερωτηματολογίου του Achenbach</i>	37
<i>2.1.3 Αξιολογητές που δεν μπορούν να συμπληρώσουν μόνοι τους τα ερωτηματολόγια</i>	38
<i>2.2 Περιεχόμενο του ερωτηματολογίου του Achenbach</i>	38
<i>2.2.1 Το Ερωτηματολόγιο για Γονείς (Παιδιά 6-8 ετών) (CBCL/6-18)</i>	38
<i>2.2.2 Το ερωτηματολόγιο για εκπαιδευτικούς (TRF)</i>	39
<i>2.2.3 Το ερωτηματολόγιο για εφήβους (YSR)</i>	40
<i>Κεφάλαιο 3</i>	41
<i>3.1 ΠροΑναγράφο</i>	41

3.1.1 Συμβολή στην αντιμετώπιση διαταραχών.....	41
3.1.2 Παρουσίαση.....	42
3.1.3 Περιεχόμενο.....	44
3.2 Tests της Άλκηστις.....	45
Δεύτερο μέρος.....	48
Μελέτη περίπτωσης.....	48
1. Στάδιο προσέγγισης.....	49
1.1 Στάδιο αξιολόγησης.....	49
1.2 Στάδιο παρέμβασης.....	50
1.3 Αποτελέσματα.....	92
Συμπεράσματα.....	93
Βιβλιογραφία.....	94
Ελληνόγλωσση βιβλιογραφία.....	94
Ξενόγλωσση βιβλιογραφία.....	96
Παράρτημα 1.....	98
Παράρτημα 2.....	112
Παράρτημα 3.....	117

Περίληψη

Η επικοινωνία είναι πολύ σημαντική στη ζωή του ατόμου και κάθε δυσκολία επικοινωνίας επηρεάζει τη ψυχολογία και τις διαπροσωπικές σχέσεις. Η συγκεκριμένη εργασία παρουσιάζει τις φωνολογικές διεργασίες και τα φωνολογικά λάθη, αξιολόγηση με το τεστ του Achenbach σε παιδί 6 ετών και θεραπεία με το θεραπευτικό εργαλείο ΠροΑναγράφω. Η εργασία έγινε στα πλαίσια της πτυχιακής εργασίας για τη σχολή της Λογοθεραπείας στο χώρο ενός νηπιακού σταθμού που διεξήχθη η πρακτική μου άσκηση. Η επιλογή του περιστατικού έγινε από τον επόπτη καθηγητή της πρακτικής άσκησης και η επιλογή του θεραπευτικού εργαλείου έγινε βάση των ασκήσεων που σκοπός ήταν να είναι οι πιο κατάλληλες για το περιστατικό. Στο πρώτο μέρος γίνεται θεωρητική προσέγγιση της γλώσσας και της ηλικιακής κατάκτησης της, των φωνολογικών διεργασιών και το ρόλο των γονέων σε αυτό. Στο δεύτερο μέρος αναλύεται το εργαλείο αξιολόγησης Achenbach και το εργαλείο θεραπείας ΠροΑναγράφω. Επιπρόσθετα γίνεται παρουσίαση του περιστατικού, τα αποτελέσματα αξιολόγησης του και η θεραπεία.

Λέξεις κλειδιά

προ αναγράφω, γραφο-φωνολογική ενημερότητα, γλωσσική ανάπτυξη, γνωστική ανάπτυξη, τεστ Άλκηστις, τεστ Achenbach

Summary

Communication is undoubtedly of vital importance in one's life but in case that it is hindered, it can negatively affect one's psychology and interpersonal relationships. The following thesis deals with the phonological processes and mistakes of a six year old child, who has undergone evaluation via the "Achenbach" test as well as intervention through the therapeutic tool "Proanagrafo". This case study was conducted as my bachelor thesis for the Speech Therapy Department of the University of Ioannina, within the premises of the kindergarten in which I was placed for my internship. The case study participant was selected by the supervising professor and the choice of the therapeutic tool was made based on the high appropriateness of its exercises for the aforementioned case. The first part of this thesis aims to present a theoretical approach of language and the age of its acquisition, as well as the phonological procedures and the parents' role in the whole process. During the second part of this thesis, the evaluation tool "Achenbach" and the therapeutic tool "Proanagrafo" will be analyzed. Moreover, the case will be thoroughly presented along with the evaluation results and intervention methods.

Εισαγωγή

Από τη γέννηση και ολόκληρη τη ζωή ο άνθρωπος έχει ανάγκη την επικοινωνία. Η επικοινωνία είναι η διαδικασία ανταλλαγής πληροφοριών, σκέψεων, μηνυμάτων, συναισθημάτων, ιδεών. Από την ιστορία φαίνεται πως η ανθρώπινη επικοινωνία αναπτύχθηκε εκατομμύρια χρόνια πριν λόγω της ανάγκης που ένιωθαν για αυτή τη διαδικασία. Η επικοινωνία μπορεί να είναι με χειρονομίες δηλαδή νοηματική, με ομιλία, προφορική αλλά και με σύμβολα, γραπτή. Ωστόσο και τα μηνύματα που δίνουν διάφορα στοιχεία του σώματος όπως ο τόνος της φωνής, οι εκφράσεις του προσώπου και οι χειρονομίες αποτελούν ξεχωριστή επικοινωνία.

Ωστόσο υπάρχουν παράγοντες που επηρεάζουν την επικοινωνία και είναι περιβαλλοντικοί, ηλικιακοί, φυλετικοί, διανοητικοί, σωματικοί και ψυχολογικοί. Δυσκολίες στην επικοινωνία γίνονται εμφανή από μικρή κιόλας ηλικία και είναι οι περισσότερες θεραπεύσιμες αν γίνει η σωστή και έγκυρη παρέμβαση.

Κάποιες από τις δυσκολίες της ομιλίας είναι οι φωνολογικές δυσκολίες που παρουσιάζονται σε αρκετά παιδιά νηπιακής ηλικίας αλλά έχουν ξεχωριστά συμπτώματα σε καθένα από αυτά.

Το θεραπευτικό εργαλείο ΠροΑναγράφο σχεδιάστηκε για τη θεραπεία φωνολογικών διαταραχών και είναι πολύ χρήσιμο σε όλες τις περιπτώσεις.

Κεφάλαιο 1

1.1 Γλώσσα

Ως επικοινωνία ορίζουμε την διαδικασία ανταλλαγής ιδεών και πληροφοριών. Η επικοινωνία μπορεί να επιτευχθεί γλωσσικά ή μη γλωσσικά. Τα συναισθήματα, η διάθεση έχουν την ιδιότητα να αλλάξουν το νόημα και τη μορφή ενός μηνύματος. Ο επιτονισμός, ο τονισμός, το ύψος της φωνής, οι παύσεις είναι παραγλωσσολογικές πλευρές της επικοινωνίας. Εκτός από αυτά σημαντικό ρόλο έχουν και τα μη γλωσσολογικά στοιχεία της επικοινωνίας. Όταν κάποιος επιθυμεί να μεταφέρει κάποιο συγκεκριμένο μήνυμα χρησιμοποιεί το σώμα του. Οι χειρονομίες, οι κινήσεις, οι εκφράσεις προσώπου, η απόσταση από τον συνομιλητή αποτελούν τα μη γλωσσολογικά αυτά στοιχεία. Τέλος, τα μεταγλωσσολογικά στοιχεία της επικοινωνίας μας επιτρέπουν να αντιληφθούμε την γλώσσα, να την αποκωδικοποιήσουμε και να την κρίνουμε. Στην επικοινωνία εντάσσεται επιπλέον η γλώσσα και η ομιλία. Η γλώσσα χωρίζεται σε τρεις τομείς, τη μορφή δηλαδή μορφολογία, σύνταξη και φωνολογία, το περιεχόμενο δηλαδή σημασιολογία και τη χρήση δηλαδή τη πραγματολογία. Επιπρόσθετα την κατανόηση και τη παραγωγή. Η ομιλία χαρακτηρίζεται από την καταληπτότητα της. Διαταραχές στη φωνολογία και την άρθρωση επηρεάζουν τη καταληπτότητα της ομιλίας και απαιτείται έλεγχος και αξιολόγηση της. Όλοι οι άνθρωποι παρουσιάζεται ότι έχουν όμοια φωνητικά όργανα τουλάχιστον στα βασικά τους χαρακτηριστικά, διότι ανατομικά παρουσιάζουν διαφορές που επηρεάζονται από το φύλο, την ηλικία, την χώρα κ.α. Παρόλα αυτά η ομιλία και η γλώσσα διαφέρει από άτομο σε άτομο στη ίδια χώρα ακόμα και πληθυσμού με ίδια χαρακτηριστικά όπως παραδείγματος χάρη το φύλο. Μια από τις ενδεικτικές αιτίες αυτής της κατάστασης παρουσιάζεται να είναι μια διαταραχή. Οι πιο συχνές διαταραχές εμφανίζονται να είναι

οι αρθρωτικές και οι φωνολογικές. Η άρθρωση είναι μια σειρά από σύνθετες κινήσεις των οργάνων του λόγου που έχουν ως αποτέλεσμα την παραγωγή των φωνημάτων όπου φώνημα χαρακτηρίζουμε τη μικρότερη αντικαταστάσιμη και διακριτική μονάδα της έκφρασης. Ένα παιδί επιλέγει το σωστό φώνημα αλλά λόγω κάποιας αδυναμίας στο μηχανισμό της άρθρωσης το παράγει λανθασμένα. Αυτό περιγράφει την διαταραχή άρθρωσης. Συμπερασματικά λοιπόν ότι η αιτία της διαταραχής άρθρωσης είναι η δυσλειτουργία του μηχανισμού παραγωγής λόγου. Αντιθέτως στις φωνολογικές διαταραχές αιτία θεωρείται η λάθος νοητική λειτουργία των γνώσεων της γλώσσας.

1.1.1 Τα μέρη της γλώσσας

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω η γλώσσα χωρίζεται σε τρία βασικά μέρη, τα οποία είναι η μορφή, το περιεχόμενο και η χρήση. Η μορφή αποτελείται από τη σύνταξη, τη μορφολογία και τη φωνολογία. Η **σύνταξη** ξεκινάει από τη λέξη και περνάει στη φράση φτάνοντας σε τελικό στάδιο στη πρόταση. Συγκεκριμένα η σύνταξη αποτελεί όλους τους γραμματικούς κανόνες που υπάρχουν ανάμεσα στις λέξεις μέσα σε μια φράση ή μια πρόταση. Η **μορφολογία** ασχολείται με την έκφραση της γλώσσας. Αντικείμενο της είναι τα μορφήματα τα οποία αποτελούν την μικρότερη μονάδα της έκφρασης που είναι φορέας σημασίας (Παυλίδου, 2008). Αναλυτικότερα η μορφολογία ασχολείται με την κλίση, τη σύνθεση και την παραγωγή των λέξεων. Οι λέξεις τροποποιούνται και αλλάζουν το νόημα τους αν αλλάξει:

1. Ο ρηματικός χρόνος
2. Ο αριθμός
3. Το πρόσωπο και
4. Η κατηγορία τους

Η **φωνολογία** μελετά τους φθόγγους και πως αν αλλάξουν ή αντικατασταθούν διαφοροποιούν το νόημα μιας λέξης. Αποτελεί κανόνες που ορίζουν την κατανομή και την αλληλουχία των ήχων. Η κατανομή καθορίζει σε ποιες θέσεις της λέξης μπορούν να εφαρμοστούν οι ήχοι και ποιοι θα είναι αποδεκτοί και η αλληλουχία περιγράφει τις διάφορες μετατροπές που υφίστανται οι ήχοι των φωνημάτων όταν βρίσκονται το ένα μετά το άλλο. Το **περιεχόμενο** είναι το **νόημα** δηλαδή η **σημασιολογία**. Η **σημασιολογία** δύσκολα ορίζεται διότι αρχικά η γλωσσολογία δεν μελέτησε για πολύ καιρό αυτόν τον τομέα και επιπλέον το νόημα εμφανίζεται να επηρεάζεται από αρκετά κριτήρια όπως οι εξωγλωσσικοί παράγοντες αλλά και τις συνθήκες επικοινωνίας. Η σημασία διακρίνεται σε περιγραφική ή γνωσιακή, εκφραστική ή συναισθηματική και κοινωνική. Αυτά τα τρία είδη προκύπτουν από τις λειτουργίες της γλώσσας την αναφορική, την εκφραστική ή συναισθηματική και τη φατική. Στην αναφορική περιγράφουμε την εξωγλωσσική πραγματικότητα, στην συναισθηματική εκφράζουμε την διάθεση μας και στη φατική περιγράφουμε το κοινωνικό πλαίσιο και την κοινωνική ομάδα στα οποία πραγματοποιείται η συζήτηση - επικοινωνία. Η έννοια της λέξης χωρίζεται σε δύο τμήματα, τα σημασιολογικά χαρακτηριστικά τα οποία εκφράζουν την ίδια τη λέξη και τους περιορισμούς επιλογής τα οποία αποτρέπουν τον συνδυασμό κάποιων λέξεων λόγω ότι δεν βγάζουν νόημα ή είναι πλεονασμός. Ανάμεσα στις λέξεις αναπτύσσονται κάποιες σχέσεις. Όταν μια λέξη έχει περισσότερες από μια σημασία λέγεται πολύσημο. Όταν δύο λέξεις έχουν την ίδια φωνητική μορφή αλλά διαφορετική σημασία ονομάζονται ομώνυμα. Επιπρόσθετα στην περίπτωση που δύο ή περισσότερα σημαίνοντα αντιστοιχούν στην ίδια σημασία λέγονται συνώνυμα σε αντίθεση με τα αντώνυμα που έχουν αντίθετη σημασία. Η υπωνυμία είναι η περίπτωση όπου μια ειδική λέξη αντικαθίσταται με μια γενικότερη. Επιπλέον, όταν μια λέξη συνεπάγεται με τη δήλωση μιας άλλης ή με την άρνηση της λέγεται συμπληρωματική της λέξης αυτής. Τέλος, λέξεις

αντώνυμες που συνδέονται με κατηγορήματα λέγονται αντίστροφες όπως πατέρας – γιος.

1.1.2 Κατάκτηση της γλώσσας

Υπάρχουν πολλές θεωρίες για την κατάκτηση της γλώσσας. Ο Skinner υποστήριξε ότι οι ενήλικες διαμορφώνουν την ομιλία των παιδιών, ενισχύοντας τη φλυαρία των βρεφών που ακούγεται πιο πολύ σαν λέξεις. (Skinner,1957). Άλλη θεωρία υποστηρίζει ότι τα παιδιά μιμούνται αυτό που βλέπουν και ακούν και ότι μαθαίνουν από την τιμωρία και την ενίσχυση. (Shaffer,Wood,& Willoughby,2002). Αντιθέτως ο Noam Chomsky υποστηρίζει πως ο άνθρωπος είναι βιολογικά προγραμματισμένος να αποκτήσει γνώση. Αναφέρει ότι οι άνθρωποι έχουν μια συσκευή απόκτησης της γλώσσας. Η μηχανή αυτή έχει όλες τις γνώσεις γραμματικών κανόνων κοινά σε όλες τις γλώσσες. (Shaffer,et.al,2002). Επιτρέπει επίσης στα παιδιά να κατανοήσουν τους κανόνες οποιαδήποτε γλώσσας ακούνε. Ο Chomsky ανέπτυξε επιπλέον τις έννοιες της μετασχηματικής γραμματικής, την επιφανειακή δομή και τη βαθιά δομή. Μετασχηματιστική γραμματική είναι η γραμματική που μετατρέπει μια πρόταση. Επιφανειακή δομή είναι λέξεις που είναι γραμμένα στην πραγματικότητα ενώ η βαθιά δομή είναι το βασικό μήνυμα. (Matlin,2005). Διαφορετική θεωρία αναφέρει πως η ανάπτυξη της γλώσσας είναι τόσο βιολογική όσο και κοινωνική και πως η εκμάθηση της γλώσσας επηρεάζεται από την επιθυμία του παιδιού να επικοινωνήσει με τους άλλους.

Σύμφωνα με την Henna Lemetyinen η γλώσσα είναι μια γνωστική λειτουργία που μας ξεχωρίζει από άλλα είδη και μας κάνει ανθρώπους. Μπορεί τα άλλα είδη να επικοινωνούν με έναν έμφυτο τρόπο όμως δεν έχει γίνει γνωστό ακόμα κανένα άλλο είδος που να εκφράζεται με ένα περιορισμένο σύνολο συμβόλων. Η ικανότητα

αυτή από μόνη της αξιοσημείωτη ενισχύεται από το γεγονός ότι οι ερευνητές βρίσκουν αποδεικτικά στοιχεία που αποδεικνύουν πως η δεξιότητα αυτή εμφανίζεται από πολύ νωρίς στα παιδιά. Από τους δώδεκα ήδη μήνες ζωής ενός παιδιού φαίνεται να υπάρχει η απαραίτητη γραμματική ευαισθησία για την κατανόηση παθητικών φράσεων και προτάσεων. (Rowland & Noble, 2010).

Τελικά η γλώσσα είναι ένα σύστημα συμβολικό το οποίο χρησιμοποιούμε για να επικοινωνήσουμε. Το σύστημα αυτό αποτελείται από τέσσερα υποσυστήματα, τα οποία έχουν λειτουργική σχέση μεταξύ τους. Το συντακτικό σύστημα κανόνων καθορίζει τις επιτρεπόμενες φράσεις σε μια γλώσσα. Το μορφολογικό σύστημα κανόνων είναι το σύστημα των γραμματικών κανόνων που αποτελούν μια γλώσσα. Το σημασιολογικό είναι αυτό που ορίζει την ερμηνεία των φράσεων, οι οποίες δημιουργήθηκαν από το συντακτικό σύστημα. Τέλος, το φωνολογικό σύστημα, υλοποιεί τις φράσεις σε ακολουθία φθόγγων. Με αυτά τα τέσσερα υποσυστήματα πραγματοποιείται η γλωσσική ανάπτυξη των μελών μιας γλωσσικής κοινότητας, από την αρχή της ζωής της. Όταν το παιδί κατέχει αυτά τα υποσυστήματα λέμε ότι διαθέτει γλωσσική ικανότητα.

Τα στάδια της γλωσσικής κατάκτησης ξεκινάνε ήδη από την περίοδο της κύησης αφού όπως παρατηρήθηκε από το πείραμα DeCasper & Spence, 1986, ο ήχος περνάει μέσα στη μήτρα ειδικά οι αλλαγές του όπως η ένταση, ο επιτονισμός, ο ρυθμός και η διάρκεια φωνηέντων. Για το λόγο αυτό παρατηρείται πως τα βρέφη λίγων ακόμα ωρών συγχρονίζουν τις κινήσεις τους με το ρυθμό της ανθρώπινης ομιλίας.

Το πείραμα DeCasper & Spence, 1986 πραγματοποιήθηκε σε δύο ομάδες εγκύων που τις έξι τελευταίες εβδομάδες της κύησης τους άκουγαν μια ηχογραφημένη ιστορία. Ύστερα μετά την γέννηση των παιδιών, τα βρέφη χωρίστηκαν σε δύο ομάδες. Τα βρέφη της μιας ομάδας άκουγαν την ίδια ιστορία ενώ τα βρέφη της άλλης ομάδας

άκουγαν μια καινούργια ιστορία. Το αποτέλεσμα που παρατηρήθηκε ήταν πως τα παιδιά της ομάδας που άκουγαν την ίδια ιστορία μετέβαλαν το ρυθμό θηλασμού στο άκουσμα της σε σύγκριση με την άλλη ομάδα. Η παρατήρηση αυτή επιβεβαίωσε πως ο ήχος περνάει από τη μήτρα και συνεπώς τα αγέννητα βρέφη ακούνε τους ήχους του περιβάλλοντος και αποθηκεύουν την προσωδία των ήχων αυτών.

Η αρχική φωνητική αντίληψη πραγματοποιείται κατά τη διάρκεια της κύησης. Έπειτα στην ηλικία των 6 – 8 μηνών γίνεται η φωνητική παραγωγή. Βρέθηκε πως τα βρέφη διακρίνουν φθόγγους και φωνημικές διαφορές από όλες τις γλώσσες του κόσμου μέχρι τους 6 – 8 μήνες όπου η ικανότητα αυτή χάνεται διότι αποκτούν το φωνολογικό σύστημα της μητρικής τους γλώσσας και συνεπώς η ικανότητα φωνητικής διάκρισης ήχων που δεν ανήκουν στη γλώσσα τους χάνεται. Στους 8 μήνες γίνεται η φωνολογική αντίληψη και στους 12 – 15 μήνες πραγματοποιείται η φωνολογική παραγωγή δηλαδή η πρώτη λέξη. Σύμφωνα με αυτά, αντιλαμβανόμαστε πως τα παιδιά αντιλαμβάνονται τις φωνολογικές διαφορές πριν καταφέρουν καν να τις αρθρώσουν. Η μορφοσυντακτική ανάπτυξη πραγματοποιείται 18 – 24 μηνών και ο συντακτικός εμπλουτισμός στα τρία (3) έτη.

Σύμφωνα με τον Pinker, 1982 τα παιδιά στα πρώτα στάδια δεν έχουν τα γραμματικά μορφήματα στην ομιλία τους ή τα χρησιμοποιούν από μνήμης και τον κανόνα τον διδάσκονται αργότερα.

1.1.3 Γλωσσική ανάπτυξη

Η γλωσσική ανάπτυξη χωρίζεται σε τρεις περιόδους:

- Την προγλωσσική
- Την μεταβατική και
- Την γλωσσική περίοδο

Η προγλωσσική περίοδος είναι από τη γέννηση μέχρι και τον δωδέκατο (12) μήνα του παιδιού. Η μεταβατική περίοδος είναι διαρκεί μόνο μισό χρόνο από τον πρώτο χρόνο του παιδιού και ύστερα ακολουθεί η γλωσσική περίοδος από τον 15^ο μήνα έως τα πέντε του.

Συγκεκριμένα:

- ❖ 0 – 3 μηνών - άναρθρες κραυγές
- ❖ 3 – 6 μηνών – ψέλισμα
- ❖ 6 – 8 μηνών – κοινωνικοποιημένο παιχνίδι
- ❖ 8 – 12 μηνών – ιδιόγλωσσα
- ❖ 1 – 1,6 χρονών μεταβατική περίοδος – 50 πρώτες λέξεις
- ❖ 15 – 18 μηνών - ολοφραστικό
- ❖ 18 – 24 μηνών - στάδιο δύο λέξεων
- ❖ 2 – 3 χρονών – τηλεγραφικό στάδιο
- ❖ 3 – 5 χρονών – στάδιο ανάπτυξης της δομής της γλώσσας
- ❖ 5 χρονών – στάδιο εκλέπτυνσης των γλωσσικών ικανοτήτων

Αναλυτικά τα στάδια ανάπτυξης ομιλίας που ισχύουν για όλα τα παιδιά σύμφωνα με τις σημειώσεις Ζακοπούλου, 2012:

0 – 6 μηνών

- Αντιδρά στους ήχους
- Επαναλαμβάνει τους ίδιους ήχους
- Παράγει ήχους ευχαρίστησης

- Το κλάμα του διαφέρει ανάλογα με τις ανάγκες του
- Αναγνωρίζει φωνές
- Χαμογελά όταν του μιλάνε
- Γυρίζει το κεφάλι του για να εντοπίσει έναν ήχο
- Ηρεμεί με την ανθρώπινη φωνή
- Ακούει την ομιλία
- Κάνει χρήση των φωνημάτων /p/, /m/ και /b/ στο βάβισμα
- Μιμείται τους ήχους
- Κάνει χειρονομίες και χρήση ήχων που δείχνουν τι θέλει
- Η ηχηρότητα και ο τόνος ποικίλει

7 – 12 μηνών

- Κατανοεί το ναι και το όχι
- Ανταποκρίνεται στο όνομα του
- Κατανοεί τις απλές εντολές
- Ακούει και μιμείται περισσότερους ήχους
- Ακούει όταν του μιλάνε
- Αναγνωρίζει λέξεις από γνώριμα αντικείμενα
- Στο βάβισμα χρησιμοποιεί επιμήκεις και σύντομες ομάδες ήχων
- Εμφανίζονται έντονα στοιχεία προσωδίας και επιτονισμού
- Χρησιμοποιεί ήχους ομιλίας και όχι κλάμα για να τραβήξει την προσοχή
- Αρχίζει να αλλάζει το βάβισμα
- Χρησιμοποιεί σκόπιμα την ομιλία
- Παράγει μια και περισσότερες λέξεις
- Χρησιμοποιεί ως επί το πλείστον ουσιαστικά
- Έχει εκφραστικό λεξιλόγιο μια έως τρεις λέξεις

13 – 18 μηνών

- Χρησιμοποιεί ηχολαλία
- Παραλείπει κάποια αρχικά σύμφωνα και τα περισσότερα τελικά σύμφωνα
- Έχει ακατάληπτη ομιλία

- Ακολουθεί τις απλές εντολές
- Παράγει φράση δύο λέξεων
- Έχει εκφραστικό λεξιλόγιο τρεις έως είκοσι ή και παραπάνω λέξεις
- Χρησιμοποιεί χειρονομίες κατά την ομιλία
- Απαιτεί παραπάνω αντικείμενα που επιθυμεί

19 – 24 μηνών

- Χρησιμοποιεί λέξεις πιο σωστά και κατανοητά
- Ακολουθεί εντολές που αποτελούνται από δύο μέρη
- Κατανοεί οικεία αντικείμενα
- Έχει λεξιλόγιο έκφρασης πενήντα έως εκατό ή περισσότερες λέξεις
- Συνδυάζει ρήματα και ουσιαστικά
- Χρησιμοποιεί προσωπικές αντωνυμίες
- Χρησιμοποιεί σωστό επιτονισμό όταν ρωτάει κάτι
- Γίνεται καταληπτός στους ξένους σε ποσοστό 25 – 50%
- Απαντά στην ερώτηση “Τι είναι αυτό;”
- Ακούει ιστορίες
- Αναγνωρίζει και ονομάζει πέντε μέρη του σώματος

2 – 3 ετών

- Η ομιλία του είναι καταληπτή στο 50 – 75%
- Κατανοεί την έννοια του ένα, του όλα και πολλά
- Εκφράζει την ανάγκη να πάει τουαλέτα
- Αυξάνει το ύψος της φωνής
- Μιλά με δυνατή φωνή
- Απαντάει σε μερικές ερωτήσεις με ναι ή όχι
- Ζητά τα αντικείμενα με το όνομα τους
- Κατονομάζει καθημερινά αντικείμενα
- Δείχνει εικόνες εννοιών σε βιβλίο όταν του τις λένε
- Αντιλαμβάνεται και δείχνει μέρη του σώματος
- Ακολουθεί απλές εντολές και απατάει σε απλές ερωτήσεις
- Ακούει τραγούδια και ιστορίες
- Κάνει ερωτήσεις με δύο λέξεις

- Λέει φράσεις με τρεις έως τέσσερις λέξεις
- Κάνει χρήση αφηρημένων λέξεων
- Κατανοεί το γιατί, ποιος, ποιου και πόσα είναι
- Ηχολαλεί όταν δυσκολεύεται στην ομιλία
- Κατανοεί 500 – 900 λέξεις
- Έχει λεξιλόγιο έκφρασης 50 – 250 ή περισσότερες λέξεις
- Κάνει πολλά γραμματικά και συντακτικά λάθη
- Χρησιμοποιεί σωστά τα φωνήεντα
- Χρησιμοποιεί τα αρχικά σύμφωνα
- Παραλείπει συχνά τα ενδιάμεσα σύμφωνα
- Παραλείπει ή αντικαθιστά τα τελικά σύμφωνα
- Χρησιμοποιεί περίπου 27 φωνήματα

3 - 4 ετών

- Κατανοεί τα αντίθετα
- Ακολουθεί εντολές με δύο ή τρία μέρη
- Απαντά και διατυπώνει απλές ερωτήσεις
- Απαιτεί συχνά λεπτομερείς απαντήσεις στις ερωτήσεις του
- Εκφράζει συναισθήματα
- Χρησιμοποιεί προτάσεις με 4 – 5 λέξεις
- Επαναλαμβάνει προτάσεις 6 – 13 συλλαβών χωρίς δυσκολία
- Αναγνωρίζει αντικείμενα με το όνομα τους και καταλαβαίνει τις λειτουργίες τους
- Συνεχίζει να ηχολαλεί
- Χρησιμοποιεί προτάσεις με μέχρι και έξι λέξεις
- Χρησιμοποιεί ουσιαστικά και ρήματα πιο συχνά
- Καταλαβαίνει τις έννοιες του παρελθόντος και του μέλλοντος
- Καταλαβαίνει 1200 – 2000 ή περισσότερες λέξεις
- Έχει λεξιλόγιο έκφρασης από 800 – 1500 ή περισσότερες λέξεις
- Έχει μπλοκαρίσματα, επαναλήψεις, ακανόνιστη αναπνοή και γκριμάτσες κατά τη διάρκεια της ομιλίας του
- Ψιθυρίζει
- Αυξάνει την ροή της ομιλίας

- Χρησιμοποιεί σύμφωνα και συμπλέγματα στο 50%
- Έχει 80% καταληπτότητα
- Συμμετέχει σε συζητήσεις μεγάλης διάρκειας
- Κάνει χρήση αντωνυμιών, πληθυντικού αριθμού και χρόνους ρημάτων
- Βελτιώνει τα γραμματικά και συντακτικά λάθη

4 – 5 χρονών

- Μετράει έως το δέκα από μνήμης
- Κατανοεί την έννοια των αριθμών μέχρι το τρία
- Κατανοεί τις έννοιες του χώρου
- Αναγνωρίζει ένα έως τρία χρώματα
- Κατανοεί 2800 ή περισσότερες λέξεις
- Απαντάει ερωτήσεις σχετικά με τη λειτουργία και τη χρήση των αντικειμένων
- Έχει λεξιλόγιο έκφρασης 900 – 2000 ή περισσότερες λέξεις
- Κάνει προτάσεις με 4 – 8 λέξεις
- Κάνει σωστή χρήση γραμματικής
- Κάνει περιγραφή της σχολικής του μέρας
- Ακούει μια ιστορία και απαντάει σε ερωτήσεις πάνω σε αυτή
- Οι απαντήσεις του είναι σύνθετες
- Γνωρίζει την χρήση των αντικειμένων
- Ρωτάει τους ορισμούς των λέξεων
- Μιλά με ρυθμό ανά λεπτό περίπου 186 λέξεις
- Μειώνει τις επαναλήψεις
- Λέει τα σύμφωνα με 90% ακρίβεια
- Μειώνονται οι επαναλήψεις – αντικαταστάσεις
- Λέει μια ιστορία μεγάλη που άκουσε

5 – 6 χρονών

- Γνωρίζει και ονομάζει έξι (6) βασικά χρώματα και τρία (3) βασικά σχήματα
- Απαντά προφορικά στο ‘Γεια’ και ‘Τι κάνεις;’

- Ακολουθεί τις εντολές που δίνονται σε μια ομάδα
- Διατυπώνει ερωτήσεις με το πώς – πόσο;
- Χρησιμοποιεί κλίσεις και χρόνους ρημάτων
- Κατανοεί περίπου 13.000 λέξεις
- Λέει διαδοχικά τις ημέρες της εβδομάδας
- Μετράει μέχρι το 30 από μνήμης
- Το λεξιλόγιο του αυξάνεται συνεχώς
- Παράγει προτάσεις με 4 – 6 λέξεις
- Διατυπώνει ερωτήσεις και ανταλλάσσει πληροφορίες
- Χρησιμοποιεί λεπτομέρεια στις προτάσεις του
- Τραγουδά ολόκληρα τραγούδια και απαγγέλει στιχάκια παιδικά
- Επικοινωνεί με άνεση με άλλα παιδιά και ενήλικους
- Κάνει γραμματικά πλήρης προτάσεις
- Αναμεταδίδει ακριβώς μια ιστορία
- Συμμετέχει σε διαλόγους
- Εκτελεί σύνθετες εντολές με τρία μέρη

6 – 7 χρονών

- Γνωρίζει ακολουθίες αριθμών
- Κατανοεί το αριστερά – δεξιά
- Οι περιγραφές γίνονται πιο σύνθετες
- Γνωρίζει την αλφαβήτα
- Ονομάζει κάποια γράμματα, αριθμούς και νομίσματα
- Κατανοεί περίπου 20.000 λέξεις
- Οι προτάσεις έχουν μήκος περίπου έξι λέξεις
- Μετράει μέχρι το 100
- Χρησιμοποιεί σωστά την παθητική φωνή
- Χρησιμοποιεί σωστά τους περισσότερους μορφολογικούς κανόνες

1.1.4 Γνωστική ανάπτυξη

Γνωστική ανάπτυξη ορίζουμε τις αλλαγές που συμβαίνουν κατά τη διάρκεια που ένα παιδί μεγαλώνει, μέσα από την ενεργή αλληλεπίδραση του με το περιβάλλον και αφορούν νοητικές δομές και λειτουργίες, όπως η μνήμη, η σκέψη, η αντίληψη και η μάθηση. Το παιδί μέσα από τις εμπειρίες του αντιλαμβάνεται την πραγματικότητα και προσαρμόζεται ανάλογα με αυτήν (Hayes, 1998, Salkind, 2006, Δημητρίου – Χατζηγεοφύτου, 2001).

Για την γνωστική ανάπτυξη των παιδιών υπάρχουν δύο θεωρίες, αυτή του Piaget και του Vygotsky.

Ο **Piaget** ήταν ο κύριος εκπρόσωπος της γνωστικής ανάπτυξης. Ήταν ο πρώτος που μίλησε για την έννοια του οργανισμού, δηλαδή το παιδί, το οποίο παίρνει ερεθίσματα από το κοινωνικό του περιβάλλον αλλά και επιδρά σε αυτό. Έδωσε βάση στον τρόπο ανάπτυξης και εξέλιξης της νόησης των ανθρώπων, προσπαθώντας να περιγράψει την πρόοδο της λογικής και της σκέψης από τη βρεφική ηλικία μέχρι την εφηβεία ξεχωρίζοντας τις γνωστικές διαδικασίες που εμφανίζουν τα παιδιά σε κάθε στάδιο στην προσπάθεια απόκτησης κριτικής και τυπικής αφαιρετικής σκέψης.

Σύμφωνα με τον Salkind, 2006, ο Piaget θεωρούσε πως τα παιδιά ανάλογα με την ηλικία τους περνάνε από 4 στάδια γνωστικής ανάπτυξης:

1. Το αισθησιοκινητικό στάδιο
2. Το προλειτουργικό στάδιο
3. Το στάδιο των συγκεκριμένων γνωστικών λειτουργιών και
4. Το στάδιο τυπικής αφαιρετικής σκέψης

Ο **Vygotsky** ανέπτυξε την κοινωνικοπολιτισμική θεωρία στην οποία τονίζει την επίδραση που έχει το κοινωνικοπολιτισμικό περιβάλλον

στη γνωστική ανάπτυξη των ατόμων (Vygotsky,1978). Στη θεωρία του αναλύει πως η μελέτη των ηθών και των εθίμων αλλά και της κουλτούρας του περιβάλλοντος ενός παιδιού, βοηθάει στην αξιολόγηση και κατανόηση της γνωστικής του ανάπτυξης. Υπογραμμίζει ότι η σκέψη επηρεάζεται από την κοινωνική αλληλεπίδραση και διαμορφώνει τις συμπεριφορές του παιδιού.

Στη θεωρία του συναντάμε δύο βασικές όψεις:

- ❖ Η γνωστική ανάπτυξη των ατόμων γίνεται εμφανή μόνο μέσα από το κοινωνικό περιβάλλον όπου ζουν
- ❖ Τα συμβολικά συστήματα επηρεάζουν την ανάπτυξη των παιδιών

Τα στάδια ανάπτυξης κατά τον Vygotsky είναι:

1. Το πρωτόγονο στάδιο
2. Στάδιο νοητικής αφέλειας
3. Στάδιο εγωκεντρικού λόγου
4. Στάδιο εσωτερικής ανάπτυξης

1.1.5 Σκέψη

Η σκέψη από τη στιγμή της γέννησης μέχρι το τέλος της εφηβείας παραμένει ίδια. Η σκέψη εμπεριέχει τις ανώτερες νοητικές λειτουργίες όπως:

- ✓ λογικό συλλογισμό
- ✓ επίλυση προβλημάτων
- ✓ μνήμη
- ✓ συμβολισμό
- ✓ ταξινόμηση
- ✓ προγραμματισμό
- ✓ δημιουργικότητα

Επιπλέον περιλαμβάνει βασικές διεργασίες όπως:

- ✓ η χρήση της γλώσσας
- ✓ η αντίληψη αντικειμένων και γεγονότων του περιβάλλοντος

Επίσης περιλαμβάνει δραστηριότητες που περιέχουν διαδικασίες της σκέψης αλλά όχι τα χαρακτηριστικά της όπως

- ✓ η κοινωνική δεξιότητα
- ✓ η σωστή αίσθηση της ηθικής
- ✓ η ύπαρξη συναισθημάτων ανάλογα με τις καταστάσεις

Χαρακτηριστικό της σκέψης των παιδιών είναι η συνεχής μεταβολή τους. Έχει αποδειχθεί πως ο τρόπος σκέψης των παιδιών στις μικρότερες ηλικίες διαφέρει ποιοτικά από τον τρόπο σκέψης τους σε μεγαλύτερες ηλικίες. (Siegler, 2002)

Σύμφωνα με τον Piaget τα παιδιά στην ηλικία των δύο ετών έχουν ήδη αποκτήσει σημαντικές ικανότητες, παραδείγματος χάρη την γνώση ότι τα αντικείμενα έχουν μόνιμη παρουσία, αλλά και την ικανότητα να θέτουν και να ακολουθούν απλούς στόχους, έχοντας γνώση και τον τρόπο που θα τους πραγματοποιήσουν. Επιπλέον μπορούν να ανακαλούν παλιά γεγονότα και να κάνουν μελλοντικές προβλέψεις. Έχουν την τάση να εξερευνούν το περιβάλλον τους και να αφομοιώνουνε καθετί οικείο και όταν βρουν κάτι άγνωστο, προσαρμόζουν τη σκέψη τους ώστε να το ενσωματώσουν.

Κατά τον τρίτο χρόνο έχουν πετύχει να κάνουν χρήση συμβόλων, λέξεις δηλαδή ή δράσεις που σημαίνουν κάτι άλλο όπως αντικείμενα ή συμβάντα. Τα παιδιά σε αυτήν την ηλικία μπορούν να σκέφτονται και να επιλύουν προβλήματα και να παίζουν με οτιδήποτε βρουν χρησιμοποιώντας την φαντασία τους, αρχίζοντας έτσι το συμβολικό παιχνίδι. Βασικά χαρακτηριστικά των παιδιών είναι επίσης ο ανιμισμός, δηλαδή μπορούν να σκέφτονται πως ό,τι

κινείται είναι ζωντανό παραδείγματος χάρη ο ήλιος, το αυτοκίνητο. Άλλο ένα χαρακτηριστικό είναι ο εγωκεντρικός τρόπος σκέψης τους, δηλαδή η ικανότητα τους να βλέπουν και να κατανοούν τα πράγματα από τη δική τους οπτική γωνία και επιπλέον χαρακτηριστικό είναι η απόδοση υπόστασης δηλαδή ο τρόπος με τον οποίο οι άνθρωποι και τα αντικείμενα, στα όνειρα και τις σκέψεις των παιδιών, είναι πραγματικά. (Baucum & Craig, 2007)

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του πειράματος του Piaget με τις χάντρες, τα νήπια στην ηλικία των 3 – 4 ετών εστιάζουν την προσοχή τους σε ένα επίπεδο κάθε φορά. Αν τους ζητηθεί να λύσουν ένα πρόβλημα, το σκέφτονται χωριστά και σε περίπτωση που χρειάζεται να σκεφτούν παράλληλα συνολικά το πρόβλημα, παθαίνουν σύγχυση.

Συνεχίζοντας, ο Piaget αναφέρει πως τα παιδιά 4 – 5 ετών πραγματοποιούν μια διαδικασία σωματικά αλλά δεν μπορούν να κάνουν το ίδιο ψυχολογικά. Δίνει ως παράδειγμα τη διαδρομή 10 λεπτών στο σχολείο την οποία τα παιδιά κάνουν μόνα τους αλλά δεν μπορούν να την αναπαραστήσουν σε χαρτί. Στην ηλικία αυτή μαθαίνουν από τις εμπειρίες τους και έχουν κορύφωση της φαντασίας τους με αποτέλεσμα να είναι σε ένα δικό τους κόσμο πλάθοντας πρόσωπα, ιστορίες για να διασκεδάσουν παίζοντας. Το παιχνίδι τους από συμβολικό γίνεται παιχνίδι προσποίησης (Δημητρίου – Χατζηνεοφύτου, 2001).

Κατά τη διάρκεια της ηλικίας των 5 – 7 ετών παρατηρούνται διαφορές σε όλα τα επίπεδα. Αρχικά ο εγωκεντρισμός μειώνεται και οι αντιληπτικές, γλωσσικές, γνωστικές και κινητικές ικανότητες αυξάνονται. Αυξάνονται η ικανότητα αντίληψης, μνήμης και προσοχής. Είναι ικανά να φτιάχνουν λογικές κατηγορίες, να κατηγοριοποιούν αντικείμενα βάση χαρακτηριστικών, όμοιων ή αντιθέτων, να ξεχωρίζουν το σύνολο και τα μέρη του, να χρησιμοποιούν αριθμητικές έννοιες και να κατανοούν τις αριθμητικές σχέσεις. Η σκέψη πλέον είναι οργανωμένη και πιο

περίπλοκη και στην επίλυση προβλημάτων σκέφτονται εναλλακτικές λύσεις, χρησιμοποιούν τη λογική και παρατηρούν όλες τις πλευρές ενός αντικειμένου.

Όσο αφορά το λεξιλόγιο τους, αυξάνεται συνεχώς και χρησιμοποιούν φράσεις πιο πολύπλοκες, γραμματική και συντακτικό, ομιλία που θυμίζει πολύ την ομιλία των ενηλίκων. Όλο αυτό είναι η αρχή για την απόκτηση του γραπτού λόγου και την ανάγνωση. Ο Piaget δήλωσε πως τα παιδιά 5 – 7 ετών κατανοούν τους κανόνες, ηθικούς και κοινωνικούς και τους χρησιμοποιούν και στο παιχνίδι τους και επιπλέον αυξάνονται οι κοινωνικές τους σχέσεις.

1.1.6 Συμβολή γονέων

Η οικογένεια είναι ένας σημαντικός κοινωνικός θεσμός. Ο ρόλος των γονέων στη ζωή ενός παιδιού είναι πολύ σημαντικός και σπουδαίος. Από τη στιγμή της γέννησης του παιδιού ο ρόλος τους στην αγωγή του είναι καθοριστικός. Ο θεσμός της οικογένειας ήταν ανέκαθεν εμφανής σε τις ανθρώπινες κοινωνίες από τα αρχαία ήδη χρόνια. Οι βασικοί στόχοι της είναι:

- η βιολογική αναπαραγωγή της κοινωνίας
- η αγωγή, η εκπαίδευση και η κοινωνικοποίηση των ατόμων
- η αμοιβαία προστασία και η υποστήριξη των μελών της

Κάθε άνθρωπος το μεγαλύτερο μέρος της ζωής του το περνά με την οικογένεια του. Αυτή φροντίζει για την ανατροφή του και τις ανάγκες του και μέσα από την αγάπη και τον σεβασμό αναπτύσσεται η πνευματική και ψυχική ωρίμανση με αποτέλεσμα της ανάπτυξης της ξεχωριστής προσωπικότητας του καθενός. Η πρώτη γνωριμία με τον κόσμο ενός παιδιού έρχεται από την

οικογένεια. Διαπαιδαγωγεί και διδάσκει χωρίς ωστόσο να έχει κάποιον οδηγό γονέων να ακολουθήσει αλλά σύμφωνα με τις ηθικές αρχές που έχει και τις ιδιαιτερότητες του χαρακτήρα του κάθε γονέα.

Κάθε δραστηριότητα και συμπεριφορά των γονιών παίζει σημαντικό ρόλο στην μετέπειτα νοητική, συναισθηματική, ψυχολογική και ηθική ανάπτυξη των παιδιών. Η διαπαιδαγώγηση πρέπει να είναι κοινή και στους δύο γονείς και να υπάρχει ισοτιμία και ισοδυναμία ρόλων.

Η **βρεφική ηλικία** ενός ατόμου είναι η σημαντικότερη περίοδος της ζωής του. Από έρευνες έχει διαπιστωθεί πως βρέφη που μεγάλωσαν σε ιδρύματα εμφάνισαν καθυστέρηση στη νοητική τους ανάπτυξη και είχαν παράξενη συμπεριφορά σε σύγκριση με αυτά που μεγάλωσαν με γονείς ακόμα και υπό άσχημες συνθήκες.

Η μητέρα είναι ο πρώτος φορέας κοινωνικοποίησης. Προσαρμόζει τη ζωή της και τον εαυτό της μετά την γέννηση του παιδιού ώστε να βρίσκεται κοντά του, να το εξυπηρετεί στις ανάγκες του και να το κατανοεί. Ο ρόλος της είναι σημαντικός για την κοινωνικοποίηση του βρέφους. Πρέπει να του μιλάει και να είναι δίπλα του και η αντίδραση του παιδιού με το χαμόγελο του είναι το πρώτο δείγμα κοινωνικής συμπεριφοράς.

Η μητέρα είναι επιπλέον αυτή που θηλάζει το βρέφος. Ο θηλασμός είναι ο ψυχικός δεσμός μητέρας και μωρού και το πρώτο στάδιο κοινωνικοποίησης του. Η ψυχολογία του βρέφους εξαρτάται από τη ψυχολογία της μητέρας και παίρνει από αυτήν μηνύματα ακόμα και τις μη λεκτικές της αντιδράσεις.

Ο πατέρας έρχεται σε επαφή με το βρέφος θαυμάζοντας το αφού το αισθάνεται ως το μεγάλο δημιούργημα του. Παίζει, χαμογελά και διασκεδάζει με το παιδί μεταφέροντας του θετικά μηνύματα.

Η περίοδος 3 – 6 ετών, η **νηπιακή ηλικία** είναι η περίοδος της διαμόρφωσης του χαρακτήρα του παιδιού και η κατανόηση ηθικών κανόνων και η κοινωνικοποίηση του παιδιού.

Σε αυτή τη περίοδο η μητέρα μαθαίνει στο παιδί τις καθημερινές ενέργειες καθαριότητας και να είναι αυτόνομο δηλαδή να τρώει μόνο του και να πηγαίνει τουαλέτα χωρίς βοήθεια. Επιπλέον του μαθαίνει μέσω διαλόγου να μειώσει την αυθόρμητη επιθετικότητα και το έντονο πείσμα.

Επιπρόσθετα στην νηπιακή ηλικία τα παιδιά αρχίζουν να έχουν ερωτήσεις περί των φύλων και τον τρόπο γέννησης τους. Η μητέρα οφείλει να απαντήσει σε αυτές τις ερωτήσεις με ειλικρίνεια με τρόπο όμως που θα γίνει κατανοητή.

Επιπλέον η μητέρα είναι υπεύθυνη να επιλύσει και τα άλλα προβλήματα που πιθανόν εμφανιστούν όπως παράδειγμα το πιπίλισμα δαχτύλου. Επίσης είναι αυτή που θα μάθει τα πρώτα στοιχεία γραφής και ανάγνωσης αλλά και θα αναπτύξει τη φαντασία του και θα το φέρει σε επαφή με άλλα παιδιά για να το βοηθήσει να είναι κοινωνικό.

Ο πατέρας από τη μεριά του πρέπει και αυτός να απαντάει στις ερωτήσεις περί σεξουαλικής ζωής και γίνεται το πρότυπο των αγοριών. Επιπλέον από έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί φαίνεται πως ο πατέρας είναι αυτός που ξεχωρίζει τα παιχνίδια σε κοριτσίστικα και αγορίστικα με συνέπεια την επίδραση της συμπεριφοράς αλλά και της σεξουαλικής προτίμησης στο μέλλον.

Στην **παιδική ηλικία** το παιδί έρχεται σε επαφή με το πλαίσιο του σχολείου. Την περίοδο αυτή κοινωνικοποιείται περισσότερο και αποκτάει την ανάγκη της παρέας.

Σε αυτή την ηλικία, ο ρόλος της μητέρας επικεντρώνεται στην ομαλή προσαρμογή του παιδιού στο σχολείο και την κατάλληλη ψυχολογική του προετοιμασία και ενθάρρυνση.

Ο χαρακτήρας του ατόμου σε αυτή την ηλικία έχει ήδη διαμορφωθεί οπότε δεν πρέπει η μητέρα να προσπαθήσει να αλλάξει κάτι αλλά μέσα από έναν ομαλό τρόπο να βελτιώσει κάποια σημεία. Η εμπιστοσύνη που θα αναπτυχθεί μεταξύ παιδιού - μητέρας θα παίξει καθοριστικό ρόλο στην μετέπειτα σχέση τους. Όλα αυτά ωστόσο δεν σημαίνουν πως η μητέρα πρέπει να αφήνει το παιδί της να κάνει όλα όσα επιθυμεί. Πρέπει να ορίσει την κατάλληλη επίπληξη που θα μειώσει τις μη επιθυμητές συμπεριφορές χωρίς ωστόσο να γίνει αιτία αντιδράσεων και ψυχολογικών πιέσεων. Επιπρόσθετα πρέπει να επιβραβεύει και να ενθαρρύνει τις καλές συμπεριφορές.

Στην ηλικία αυτή, ο πατέρας παίζει σημαντικό ρόλο αφού γίνεται ο ήρωας και το πρότυπο μίμησης των παιδιών. Η συμπεριφορά του αλλά και η σχέση εμπιστοσύνης και ειλικρινείας που αναπτύσσει με το παιδί του, επηρεάζει και διαμορφώνει την ψυχολογική υπόσταση του παιδιού και την ανάπτυξη εμπιστοσύνης προς τον εαυτό του.

1.1.7 Φωνολογία και φωνολογική ενημερότητα

Φωνολογία είναι ο κλάδος της γλωσσολογίας που ασχολείται με τη λειτουργία των φθόγγων, οι οποίοι χρησιμοποιούνται συστηματικά στις φυσικές γλώσσες για την κοινοποίηση σημασιών. Μονάδα της φωνολογίας είναι το φώνημα και σημειώνεται μέσα σε / /. Φώνημα είναι η ελάχιστη, διακριτική και εναλλάξιμη μονάδα άρθρωσης. Ελάχιστη χαρακτηρίζεται διότι δεν μπορεί να αναλυθεί παραπάνω, διακριτική γιατί με την εναλλαγή της με άλλες παρόμοιες μονάδες διακρίνει λέξεις με διαφορετικές σημασίες και εναλλάξιμη διότι στο ίδιο περιβάλλον να αλλάξει με άλλες ομοειδείς μονάδες.

Η φωνολογική ενημερότητα αναφέρεται στη σαφή κατανόηση ότι οι λέξεις αποτελούνται από διακριτά μέρη και στην ικανότητα χρήσης

αυτών των φωνολογικών μερών (Blachman, 1994). Είναι, δηλαδή, η μεταγλωσσική δεξιότητα με την οποία το άτομο υπερβαίνει την επικοινωνιακή πρόθεση της γλώσσας και κατανοεί την εσωτερική της δομή. Το άτομο που έχει ανεπτυγμένη την φωνολογική του ενημερότητα μπορεί να αναγνωρίζει και παράγει ομοιοκαταληξίες, να συνθέτει και αναλύει λέξεις σε συλλαβές και φωνήματα, να απομονώνει, προσθέτει, αφαιρεί φωνήματα ώστε να παράγει νέες λέξεις και γενικά μπορεί να επιδρά και να χειρίζεται τα δομικά στοιχεία του προφορικού λόγου (Ball, 1993).

1.1.8 Φωνολογικά λάθη

Τα παιδιά που έχουν εξεταστεί και έχει βρεθεί πως δεν υπάρχει ανατομική ή νευρολογική διαταραχή και έχουν καλές δεξιότητες στο στοματοπροσωπικό έλεγχο αλλά είναι εμφανή δυσκολίες στην ομιλία όσο αφορά την παραγωγή, τη χρήση, υποκαταστάσεις ή παραλείψεις ήχων έχουν φωνολογική διαταραχή. Στη φωνολογική διαταραχή παρουσιάζονται κάποιες διεργασίες, χαρακτηριστικά:

- ❖ Απλοποιήσεις συλλαβών
- ❖ Παραλείψεις φωνημάτων ή συμφωνητικών συμπλεγμάτων
- ❖ Αναδιπλασιασμοί συλλαβών
- ❖ Αλλοιώσεις φωνημάτων
- ❖ Αντικατάσταση φωνημάτων
- ❖ Μετάθεση φωνημάτων

Οι φωνολογικές διεργασίες αναλυτικά είναι:

- ❖ Φατνιοποίηση. Αντικατάσταση χειλικού φωνήματος ή χειλεοδοντικού με φατνιακό. Πχ /d/ αντί /b/, /t/ αντί /p/

- ❖ Αφομοίωση. Μετατροπή συμφώνου που επηρεάζεται και μεταβάλλεται ανάλογα με το φώνημα που το περιβάλλει. Πχ /λέλω/ αντί για /θέλω/.
- ❖ Οπισθοποίηση. Αντικατάσταση ενός πιο πρόσθιου παραγόμενου φωνήματος με φώνημα που βρίσκεται σε πιο πίσω θέση. Πχ /κ/ αντί για /τ/.
- ❖ Συγχώνευση. Αντικατάσταση δύο παρακείμενων φωνημάτων από ένα απλό φώνημα διαφορετικό από τα φωνήματα-στόχοι που έχει όμως γνωρίσματα τους. Πχ /θ/ αντί για /στ/.
- ❖ Απουρανικοποίηση. Αντικατάσταση ουρανικού τριβόμενου ή μη φωνήματος με φατνιακό τριβόμενο ή μη.
- ❖ Απλοποίηση συμπλεγμάτων. Αλλαγή ενός συμπλέγματος με έναν απλό ήχο. Πχ /π/ αντί /ψ/.
- ❖ Διπλασιασμός. Επανάληψη μια λέξης. Πχ /μημη/ αντί /μη/
- ❖ Απορρινικοποίηση. Αντικατάσταση ρινικού φωνήματος από ρινικό σταμάτημα.
- ❖ Επένθεση. Εισαγωγή καινούργιου φωνήματος. Πχ /μπελε/ και όχι /μπλε/
- ❖ Προσθιοποίηση. Αντικατάσταση από φώνημα πιο πρόσθια παραγόμενο. Πχ /τ/ αντί /κ/.
- ❖ Απαλοιφή τελικού συμφώνου. Πχ /μπαμπά/ και όχι /μπαμπάς/.
- ❖ Απαλοιφή αρχικού συμφώνου. Πχ /αλα/ αντί για /γάλα/.
- ❖ Χειλική προσομοίωση. Πχ /μποματα/ αντί για /ντομάτα/.
- ❖ Αντιμετάθεση φωνημάτων. Πχ /εφελαντας/ και όχι /ελέφαντας/.
- ❖ Αναδιπλασιασμός. Επανάληψη μιας συλλαβής. Πχ /τιτι/ και όχι /σπίτι/.
- ❖ Στιγμικοποίηση. Αντικατάσταση τριβόμενου ή μη φωνήματος από στιγμικό. Πχ /τελω/ αντί /θελω/.

Δομικές απλοποιήσεις:

- ❖ Απαλοιφή μη τονισμένης συλλαβής. Πχ /λονι/ αντί για /μπαλόνι/.
- ❖ Απλοποίηση σε μονοσύλλαβες λέξεις. Πχ /μπα/ αντί για /μπανάνα/.
- ❖ Απλοποίηση συμπλεγμάτων. Πχ /πιτι/ αντί για /σπίτι/.

- ❖ Απαλοιφή συμπλεγμάτων. Πχ /ιτι/ και όχι /σπιτι/.
- ❖ Απαλοιφή τελικού συμφώνου. Πχ /σκύλο/ αντί για /σκύλος/.
- ❖ Απαλοιφή ενός συμφώνου. Πχ /ποτα/ και όχι /πόρτα/.
- ❖ Αρμονίες.

Συστημικές απλοποιήσεις:

Αλλαγή στον τόπο άρθρωσης

- ❖ Εμπροσθοποίηση. Πχ /ταντουλο/ και όχι /καγκουρό/.
- ❖ Οπισθοποίηση. /κουπα/ αντί για /σούπα/.
- ❖ Φατνικοποίηση.
- ❖ Χειλικοποίηση. Πχ /φ/ αντί για /θ/
- ❖ Στιγμικοποίηση.
- ❖ Ηχηροποίηση.
- ❖ Αηχοποίηση.

Άλλες διαδικασίες απλοποίησης:

Δομικές διαδικασίες

- ❖ Μετάθεση
- ❖ Μετακίνηση

(Καμπανάρου, 2007)

Οι ηλικίες κατάκτησης φωνημάτων και συμπλεγμάτων φαίνονται στις παρακάτω εικόνες:

Ηλικίες Κατάκτησης Φωνημάτων

- ✓ 2.6-3.0: γ, γκ, κ (κε-κι), μ, π, μπ, τ
- ✓ 3.0-3.6: β, ν, ντ, χ (χια-χιε-χιο), για-γιε-γιο
- ✓ 3.6-4.0: ζ, λ, σ, φ
- ✓ 4.0-4.6: δ, θ, λια-λιε-λιο, ξ, ψ
- ✓ 4.6-5.0: τσ
- ✓ 5.6-6.0: ρ

Ηλικίες Κατάκτησης Συμπλεγμάτων

- ✓ 3.6-4.0: σπ, πλ, κλ, βλ, κν, πν, βγ
- ✓ 4.0-4.6: φλ, στ, σκ, σχ, χτ, τρ, κρ, δγια, ζμ, μν
- ✓ 4.6-5.0: τζ, σφ, βρ, ντρ, χν, ζγ, φτ
- ✓ 5.0-5.6: γλ, γρ, στρ
- ✓ 5.6-6.0: δρ, θρ, χτρ, φτ

(Πανελλήνιος Σύλλογος Λογοπεδικών, 1995)

Οι αιτίες της φωνολογικής διαταραχής εμφανίζονται να ναι:

- Συναισθηματική ανωριμότητα
- Μερική απώλεια ακοής κατά τη περίοδο κατάκτησης φωνημάτων
- Γενετική προδιάθεση
- Χαμηλό νοητικό περιβάλλον

1.1.9 Φωνολογική ενημερότητα

Η φωνολογική ενημερότητα ορίζεται ως η ικανότητα του ατόμου να διαχωρίζει ένα λεκτικό σύνολο σε επιμέρους φωνήματα αλλά και η ικανότητα χειρισμού των φωνημάτων. Ένα παιδί όταν αποκτάει τη φωνολογική ενημερότητα, μπορεί να αντιληφθεί τα λεκτικά σύνολα και το γεγονός ότι αποτελούνται από επιμέρους ήχους, να τα αναλύσει και να τα συνθέσει. Η φωνολογική ενημερότητα θεωρείται μεταγλωσσική ικανότητα διότι χρησιμοποιείται για την ανάλυση της γλώσσας και όχι για την επικοινωνία.

Για την κατάκτηση της φωνολογικής ενημερότητας ο ειδικός δουλεύει με ήχους των λέξεων ή ψευδολέξεων για να αντιληφθεί το παιδί ότι ο λόγος αποτελείται από μικρότερα κομμάτια που θα τον βοηθήσουν στην ανάγνωση και τη γραφή μετέπειτα αλλά και στη σωστή προφορά.

Η φωνολογική ενημερότητα έχει τρία βασικά επίπεδα φωνολογικής επίγνωσης:

1. Φωνημική επίγνωση
2. Συλλαβική επίγνωση
3. Επίγνωση για τα τμήματα της συλλαβής

(Πόρποδας, 2002)

1.1.10 Λήψη ιστορικού

- ✚ Βιογραφικά στοιχεία ασθενούς, όνομα πληροφοριοδότη
- ✚ Οικογενειακό ιστορικό
- ✚ Ιστορικό ανάπτυξης

- ✚ Εκπαιδευτικό ιστορικό
- ✚ Συναισθηματικό ιστορικό
- ✚ Περιγραφή του προβλήματος
- ✚ Πότε άρχισε και πως (ξαφνικά ή στιγμιαία)
- ✚ Αν έχει αλλάξει η κατάσταση και αν είναι σταθερό ή ποικίλλει
- ✚ Ποιες καταστάσεις επηρεάζουν την ομιλία
- ✚ Αντίδραση των γύρω, αν τους ενοχλεί και πως αντιδρούν
- ✚ Προηγούμενες λογοθεραπευτικές παρεμβάσεις και ιατρικές εξετάσεις
- ✚ Τρόπος παρέμβασης των γονέων
- ✚ Τρόπος παρέμβασης άλλων ατόμων που σχετίζονται με το παιδί
- ✚ Σε τι αποτελέσματα ευελπιστούν
- ✚ Στοματοπροσωπική εξέταση
- ✚ Παραπομπή για ακοολογικό έλεγχο
- ✚ Απόκτηση δείγμα ομιλίας
- ✚ Αξιολόγηση ταχύτητας διαδοχοκινητικών συλλαβών
- ✚ Γενική παρατήρηση παιδιού
- ✚ Χορήγηση σταθμισμένου τεστ “Δοκιμασία Φωνητικής και Φωνολογικής Εξέλιξης” του πανελλήνιου Συλλόγου λογοπεδικών (1995) που είναι σταθμισμένο σε ελληνικό πληθυσμό

(Καμπανάρου, 2007)

Κεφάλαιο 2

2.1 Το ερωτηματολόγιο του ACHENBACH

2.1.1 Συμβολή στην αξιολόγηση διαταραχών

Το Σύστημα Achenbach για Εμπειρικά Βασισμένη Αξιολόγηση (ΣΑΕΒΑ) αποτελεί ένα ολοκληρωμένο σύστημα εργαλείων για την αξιολόγηση των ικανοτήτων της προσαρμοστικής λειτουργικότητας και των προβλημάτων συμπεριφοράς και συναισθήματος σε παιδιά και εφήβους (Achenbach & Rescorla, 2003). Χρησιμοποιείται από ποικίλες επαγγελματικές ειδικότητες και καθιστά εύκολη, οικονομική και ασφαλή την απόκτηση σταθμισμένων δεδομένων για ένα ευρύ φάσμα συμπεριφορών των παιδιών.

Λόγω ότι ένα παιδί συνυπάρχει σε πολλές κοινωνικές τάξεις, όπως οικογένεια, σχολείο και παιδική χαρά και η συμπεριφορά του τροποποιείται ανάλογα, τα διαγνωστικά εργαλεία μας δίνουν την δυνατότητα να συλλέγουμε πληροφορίες από πολλές πηγές και έτσι εξυπηρετεί στην μελέτη και σύγκριση της λειτουργικότητας του παιδιού από διαφορετικές σκοπιές. Τα δεδομένα που συγκεντρώνονται συντελούν στην αναγνώριση των θετικών χαρακτηριστικών του παιδιού που θα βοηθήσουν στη θεραπεία αλλά και των περιοχών που απαιτούν παρέμβαση.

Τα εργαλεία του Achenbach θεωρούνται παγκοσμίως αποδεκτά και χρησιμοποιούνται ευρέως. Έχουν μεταφραστεί σε εξήντα ένα (61) γλώσσες και έχουν δημοσιευτεί πέντε χιλιάδες (5.000) ερευνητικές εργασίες σχετικά με την εφαρμογή τους. Στην Ελλάδα την διαδικασία μετάφρασης και προσαρμογής ανέλαβαν οι Ρούσσου και οι συνεργάτες της οι οποίοι στάθμισαν τα ερωτηματολόγια CBCL και TRF σε αντιπροσωπευτικό κοινοτικό δείγμα του ελληνικού

σχολικού πληθυσμού παιδιών ηλικίας έξι έως δώδεκα (6-12) ετών και του YSR σε αντιπροσωπευτικό κοινοτικό δείγμα ελληνικού σχολικού πληθυσμού εφήβων.

2.1.2 Παρουσίαση του ερωτηματολογίου του Achenbach

Το διαγνωστικό εργαλείο του Achenbach περιλαμβάνει τρία ερωτηματολόγια:

1. Το Ερωτηματολόγιο για Γονείς για παιδιά ηλικίας 6- 18 ετών (Child Behavior Checklist – CBCL/6-18)
2. Το Ερωτηματολόγιο για Εφήβους (Youth Self-Report – YSR)
3. Το Ερωτηματολόγιο για Εκπαιδευτικούς (Teacher’s Report Form – TRF)

Το ερωτηματολόγιο CBCL/6-18 προέκυψε από την αναθεώρηση του CBCL/4-18 (Achenbach, 1991b’ Achenbach & Edelbrock, 1983). Συμπληρώνεται από γονείς, κηδεμόνες ή όσους ζουν με τα παιδιά σε περιβάλλον ανάλογο του οικογενειακού.

Το ερωτηματολόγιο για εκπαιδευτικούς για παιδιά 6 – 18 ετών, προέκυψε από την αναθεώρηση της προηγούμενης έκδοσης για ηλικίες 5 – 18 (Achenbach, 1991c). Συμπληρώνεται από εκπαιδευτικούς άλλα μέλη του σχολικού προσωπικού που γνωρίζουν πως λειτουργεί το παιδί στο σχολείο. Με αυτό το τεστ έχουμε εικόνα για τη λειτουργικότητα του παιδιού στο χώρο του σχολείου.

Επιπρόσθετα, το ερωτηματολόγιο YSR που συμπληρώνεται από εφήβους έχει σταθμιστεί για ηλικίες 11 – 18 ετών όπως και οι προηγούμενες εκδόσεις (Achenbach, 1991’ Achenbach & Edelbrock, 1987). Οι έφηβοι αξιολογούν την λειτουργικότητα τους.

2.1.3 Αξιολογητές που δεν μπορούν να συμπληρώσουν μόνοι τους τα ερωτηματολόγια

Τα ερωτηματολόγια δίνονται στους αξιολογητές για να τα συμπληρώσουν οι ίδιοι αλλά υπάρχουν περιπτώσεις όπου αδυνατούν να το κάνουν λόγω μη ικανότητας ή δυσκολίας στην ανάγνωση ή για άλλους λόγους. Σε τέτοιες περιπτώσεις ο επαγγελματίας που κάνει το τεστ δίνοντας αντίγραφο του ερωτηματολογίου στον αξιολογητή και κρατώντας ένα ο ίδιος, διαβάζει τις ερωτήσεις και συμπληρώνει τις απαντήσεις. Με αυτό τον τρόπο αποφεύγεται η αμηχανία του αξιολογητή καθώς και οι ανακρίβειες στα στοιχεία.

2.2 Περιεχόμενο του ερωτηματολογίου του Achenbach

2.2.1 Το Ερωτηματολόγιο για Γονείς (Παιδιά 6-8 ετών) (CBCL/6-18)

Η πρώτη σελίδα του ερωτηματολογίου περιέχει ερωτήσεις για δημογραφικές πληροφορίες που συμπληρώνει ο αξιολογητής παραδείγματος χάρη το όνομα του παιδιού και τη σχέση του αξιολογητή με το παιδί (πατέρας, μητέρα, άλλη σχέση). Επιπλέον ζητούνται πληροφορίες για το επάγγελμα των γονέων ώστε να ληφθεί υπόψη το κοινωνικοοικονομικό επίπεδο. Ύστερα στις σελίδες 1 και 2 συμπληρώνονται τα στοιχεία που αφορούν τις ικανότητες του παιδιού. Συγκεκριμένα στη σελίδα 2 ο αξιολογητής απαντά σε ερωτήσεις ανοιχτού τύπου που σχετίζονται με ασθένειες ή αναπηρίες του παιδιού. Επιπρόσθετα καταγράφει τις ανησυχίες του σχετικά με το παιδί αλλά και τα θετικά στοιχεία του.

Συμπερασματικά, ο αξιολογητής βαθμολογεί τις κλίμακες και περιγράφει ειδικές πληροφορίες για το παιδί που αξιολογείται. Στη συνέχεια στις σελίδες 3 και 4 αξιολογούνται τα συναισθήματα, τα κοινωνικά προβλήματα και τα προβλήματα συμπεριφοράς. Κάθε στοιχείο βαθμολογείται με 0,1, ή 2 όπου το 0 σημαίνει αυτό δεν ταιριάζει στο παιδί, το 1 σημαίνει ταιριάζει κάπως ή μερικές φορές και το 2 σημαίνει ταιριάζει πολύ ή πολύ συχνά. Η βαθμολογία γίνεται βάση τη συμπεριφορά του παιδιού κατά τους προηγούμενους έξι μήνες.

2.2.2 Το ερωτηματολόγιο για εκπαιδευτικούς (TRF)

Η πρώτη σελίδα περιλαμβάνει δημογραφικές πληροφορίες σχετικά με το μαθητή. Ο εκπαιδευτικός καταγράφει ποιος είναι ο ρόλος του στο σχολείο, πόσο ξέρει το παιδί, πόσο καλά τον γνωρίζει, πόσο χρόνο περνά ο μαθητής μαζί του στη τάξη του και τι είδους τάξη είναι αυτή. Επιπλέον καταγράφει ένα ο μαθητής έχει παρακολουθήσει κάποιο τμήμα ένταξης ή ειδική υπηρεσία όπως λογοθεραπεία, ένα έχει λάβει συμπληρωματική διδασκαλία ή έχει επαναλάβει οποιαδήποτε τάξη. Ο αξιολογητής βαθμολογεί την επίδοση των μαθημάτων αλλά και συγκεκριμένα χαρακτηριστικά προσαρμοστικότητας όπως πόσο σκληρά εργάζεται, πόσο πολύ μαθαίνει, πόσο χαρούμενος είναι και πόσο σωστά συμπεριφέρεται. Ύστερα καταγράφονται τα αποτελέσματα από τις δοκιμασίες επίδοσης και ικανοτήτων καθώς και τυχόν ασθένειες και αναπηρίες του μαθητή. Τέλος, συμπληρώνει στοιχεία που τον ανησυχούν αλλά και τα θετικά χαρακτηριστικά του παιδιού. Συμπληρωματικά στις σελίδες 3 και 4 ο αξιολογητής βαθμολογεί τις διαταραχές συμπεριφοράς/συναισθήματος και τα κοινωνικά προβλήματα του μαθητή με 0,1 ή 2 όπως και στο CBCL. Οι πληροφορίες αφορούν διαταραχές αλλά και πρόσθετα σωματικά ενοχλήματα ή

οποιοδήποτε άλλο πρόβλημα που δεν είχε αναφερθεί προηγουμένως.

2.2.3 Το ερωτηματολόγιο για εφήβους (YSR)

Παρόμοιο με το CBCL/6-18 στο YSR η πρώτη σελίδα περιέχει δημογραφικές πληροφορίες για τις ικανότητες του εφήβου και η 2 σελίδα έχει όμοια στοιχεία με το CBCL με τη διαφορά ότι οι πληροφορίες για την ειδική αγωγή ή την επανάληψη τάξεων διότι ίσως οι έφηβοι δεν θα απαντήσουν σε τέτοιες ερωτήσεις με απόλυτη ειλικρίνεια. Οι ερωτήσεις έχουν τροποποιηθεί και διατυπώνονται στο πρώτο πρόσωπο και περιλαμβάνει 93 στοιχεία διαταραχών που είναι αντίστοιχα του TRF και 105 στοιχεία προβλημάτων και επιπρόσθετα 14 στοιχεία για κοινωνικά επιθυμητές συμπεριφορές, στα οποία έχει διαπιστωθεί ότι τα περισσότερα παιδιά απαντούν θετικά για τον εαυτό τους.

Κεφάλαιο 3

3.1 ΠροΑναγράφο

3.1.1 Συμβολή στην αντιμετώπιση διαταραχών

Το Προ Αναγράφο είναι δημιουργία της κ. Ζακοπούλου Βικτωρίας και της κ. Τσαρουχά Ειρήνης. Είναι ένα υλικό που απευθύνεται σε γονείς, εκπαιδευτικούς και θεραπευτές και δημιουργήθηκε για να γίνει ένα έγκυρο διαγνωστικό αλλά και θεραπευτικό εργαλείο για παιδιά σχολικής και προσχολικής ηλικίας με μαθησιακές δυσκολίες και με πρώιμα συμπτώματα μαθησιακών. Έχει καταγραφεί ένα μεγάλο ποσοστό παιδιών που εκδηλώνουν μαθησιακές δυσκολίες ήδη στις πρώτες τάξεις του δημοτικού συνεπώς η δημιουργία του συγκεκριμένου εργαλείου ήταν αναγκαία. Το Προ Αναγράφο επικεντρώνεται στους τομείς στους οποίους έχουν καταγραφεί ότι υπάρχουν δυσκολίες στις ειδικές μαθησιακές. Οι τομείς/δεξιότητες αυτοί είναι: η διάκριση δεξιού – αριστερού, ελλιπή δόμηση της κυρίαρχης πλευρίωσης του παιδιού, δυσκολίες στην αντίληψη εννοιών της ακολουθίας, σειράς και διεύθυνσης, κινητική αδεξιότητα ή υπερκινητικότητα καθώς και μερικά δευτερεύοντα ψυχοκοινωνικά προβλήματα. (Ζακοπούλου & Τσαρουχά, 2009)

Το εργαλείο είναι από τις εκδόσεις Γλαύκη και εκδόθηκε το 2009. Περιλαμβάνει

- ✓ Ένα εγχειρίδιο ασκήσεων με οδηγίες για κάθε άσκηση και θεωρητική προσέγγιση των τομέων
- ✓ Φυλλάδιο της φόρμας βαθμολόγησης
- ✓ CD για τις ασκήσεις ακουστικής μνήμης και ακουστικής διάκρισης ήχων
- ✓ Μαρκαδοράκι συμπλήρωσης των ασκήσεων και

✓ Καρτέλες/ασκήσεις

Αν και η κύρια διαταραχή με την οποία ασχολείται είναι οι μαθησιακές δυσκολίες, το Προ Αναγράφω μπορεί να χρησιμοποιηθεί και σε άλλα περιστατικά αν αυτά παρουσιάζουν ελλείψεις στους τομείς που περιέχει το συγκεκριμένο υλικό.

3.1.2 Παρουσίαση

Το Προ Αναγράφω περιέχει ασκήσεις που χωρίζονται σε τρεις τομείς:

- Το ψυχοκινητικό τομέα
- Το τομέα της μνήμης και
- Το τομέα της γραφο-φωνολογίας

Κάθε τομέας έχει συγκεκριμένο στόχο. Ο τομέας της **ψυχοκινητικότητας** έχει ως στόχο το παιδί να αναγνωρίσει αρχικά τα μέλη του σώματος του. Επιπρόσθετα στοχεύει στην εξοικείωση του παιδιού με τις έννοιες του χώρου και τη διαδικασία του προσανατολισμού στο χώρο και το χρόνο. Επιπλέον ενδυναμώνει τον οπτικό-κινητικό συντονισμό και τη πλευρίωση. Ο τομέας της **μνήμης** έχει ως βασικό στόχο την ενίσχυση της ακουστικής μνήμης με την αναγνώριση ήχων και αντιστοίχιση τους με αντικείμενα και με λεκτικά σύνολα με γραμματικο-συντακτικά και σημασιολογικά χαρακτηριστικά. Η ακουστική πληροφορία ενισχύεται μέσω των σημασιολογικών αποδόσεων και ερμηνειών και μέσα από φωνολογικά και μορφολογικά χαρακτηριστικά και συσχετίζοντας επιμέρους λειτουργίες των χαρακτηριστικών. Έτσι γίνεται πιο εύκολη η απομνημόνευση και η μετέπειτα επεξεργασία και αναπαραγωγή των συμβόλων αφού το παιδί έχει και ακουστικό ερέθισμα και άμεση αντιστοίχιση του με οπτικό σύμβολο. Επίσης η

μνήμη ακολουθιών βοηθάει το παιδί στην αναγνώριση, αποθήκευση και ανάκληση των πληροφοριών σε ακολουθία, διάταξη και ιεράρχηση τους μέσω κριτηρίων. Ο τομέας της **γραφο-φωνολογίας** έχει βασικό στόχο την κατάκτηση και κατανόηση των χαρακτηριστικών και των λειτουργιών των φωνημάτων και των συμβόλων τους, των γραφημάτων μεμονωμένα ή συνδυαστικά, σε επίπεδο συλλαβών, λέξεων και προτάσεων. Οι ασκήσεις περιλαμβάνουν την διάκριση φωνημάτων – φθόγγων και διάκριση γραφημάτων ως αρχικό στάδιο καθώς αυτά αποτελούν την αρχή της κατανόησης και κωδικοποίησης των διαφοροποιητικών χαρακτηριστικών του ήχου και του γραφήματος που είναι η βάση στους μηχανισμούς ανάγνωσης και γραφής. Ωστόσο το προ-αναγράφο δεν επιχειρεί να διδάξει μηχανισμούς ανάγνωσης και γραφής αλλά να ενισχύσει την παρέμβαση στις διαδικασίες κατάκτησης της φωνολογικής ενημερότητας που είναι σημαντική για την ομαλή κατάκτηση των μηχανισμών της ανάγνωσης και γραφής αλλά και ελάττωση πιθανών πρώιμων ενδείξεων μαθησιακών δυσκολιών. (Ζακοπούλου & Τσαρουχά, 2009)

Κύριο χαρακτηριστικό του υλικού είναι η δυνατότητα ευέλικτης εφαρμογής του από τον λογοθεραπευτή ή οποιοδήποτε χρήστη του. Αυτό δίνει την δυνατότητα το υλικό να προσαρμόζεται ανάλογα με την ηλικία, τις ανάγκες, τις ιδιαιτερότητες και τις δυσκολίες του παιδιού. Έτσι το εκπαιδευτικό αυτό εργαλείο μπορεί να χρησιμοποιηθεί και σε παιδιά με άλλες διαταραχές εκτός από τις μαθησιακές και σε μεγαλύτερες ηλικίες αρκεί όπως αναφέρθηκε και παραπάνω να εμφανίζουν ελλείψεις στους τομείς που περιέχει το Προ Αναγράφο. Το υλικό μπορεί να χρησιμοποιείται ως κύριο και μοναδικό εργαλείο στις θεραπείες ή συνδυαστικά με άλλα εργαλεία. Η ευέλικτη εφαρμογή του υλικού επιτρέπει πολλούς συνδυασμούς των ασκήσεων και διαμόρφωση τους για καλύτερα αποτελέσματα αλλά και για να ναι πιο ευχάριστα στο παιδί.

3.1.3 Περιεχόμενο

Το λογοθεραπευτικό εργαλείο περιλαμβάνει συνολικά εβδομήντα εννιά (79) ασκήσεις που είναι χωρισμένα σε τρεις τομείς:

- a. Ο τομέας της ψυχοκινητικότητας
- b. Ο τομέας της μνήμης
- c. Ο τομέας της γραφο-φωνολογίας

Κάθε τομέας έχει επιμέρους τομείς με συγκεκριμένο αριθμό ασκήσεων. Ο τομέας της ψυχοκινητικότητας περιλαμβάνει:

- Τομέα δόμηση του σωματικού σχήματος (8 ασκήσεις)
- Προσανατολισμό στο χώρο (7 ασκήσεις) και το χρόνο (7 ασκήσεις)
- Διάκριση δεξιού – αριστερού (8 ασκήσεις)
- Σειροθέτηση (7 ασκήσεις)
- Οπτικοκινητικό συντονισμό (6 ασκήσεις)

Ο τομέας της μνήμης περιλαμβάνει:

- Ακουστική μνήμη (7 ασκήσεις)
- Οπτική μνήμη (8 ασκήσεις)
- Μνήμη ακολουθιών (7 ασκήσεις)

Τέλος, ο τομέας της γραφο-φωνολογίας περιλαμβάνει:

- ❖ Γραφο-φωνολογική ενημερότητα/ αναγνωστική διαδικασία (7 ασκήσεις)
- ❖ Γραφο-φωνολογική ενημερότητα/ διαδικασία γραφής (7 ασκήσεις)

Το Προ Αναγράφω επιπλέον περιέχει και φόρμα βαθμολόγησης η οποία περιέχει κάθε τομέα με τις αντίστοιχες ασκήσεις του ξεχωριστά ώστε να βαθμολογείται το παιδί. Οι επιδόσεις είναι τρεις:

- Ελλιπής
- Ικανοποιητική και

➤ Επαρκής

Ο χρήστης του υλικού έχει τη δυνατότητα να καταγράφει την επίδοση κατά την εφαρμογή των ασκήσεων και να επαναλαμβάνει την άσκηση ωσότου πετύχει την επίδοση που έχει οριστεί εξ αρχής για να προχωρήσει στο επόμενο στάδιο. Έτσι φαίνεται η πρόοδος του μαθητή, ο χρόνος επιτυχίας, οι στόχοι που κατακτήθηκαν και η ετοιμότητα του παιδιού ώστε να προχωρήσει σε άλλο τομέα ή σε ασκήσεις μεγαλύτερης δυσκολίας.

3.2 Tests της Άλκηστις

Λόγω ελλιπής πραγματολογίας στην Ιωάννα πραγματοποιήθηκαν φύλλα από τα τεστ της Άλκηστις.

Τα τεστ της Άλκηστις είναι ένα παιδαγωγικό πρόγραμμα που αποτελείται από έξι βιβλία με εργασίες και έχουν ως στόχο να αναπτύξουν την νοητική, κοινωνικο – συναισθηματική, ψυχοκινητική, αισθητική και γλωσσική δεξιότητα των παιδιών. Δημιουργήθηκαν σε συνεργασία με παιδαγωγικά και ψυχολογικά κέντρα του εξωτερικού αφού έγινε έρευνα και μελέτη της νοητικής εξέλιξης των παιδιών στην Ελλάδα. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί από νηπιαγωγό, δάσκαλο, λογοθεραπευτή και γονέα. Ο πρώτος κύκλος είναι από τις εκδόσεις Άλκηστις και τα υπόλοιπα από τις εκδόσεις Ελληνικά γράμματα. Οι παιδαγωγικοί σύμβουλοι είναι οι Α. Γεωργοπούλου, Ειρήνη Τάτση και Δ. Λάζου ενώ οι ζωγραφιές είναι της Βάλλυ Λιάπη.

Τα τεστ που χορηγήθηκαν στην συγκεκριμένη εργασία είναι από τα βιβλία Τεστ της Άλκηστις 1, 5 και 6. Το **Άλκηστις 1** απευθύνεται σε παιδιά προσχολικής ηλικίας 4 – 6 ετών. Έχει στόχο την οπτική αντίληψη, την αντίληψη χώρου, το προσανατολισμό, τη συνειρμική

ακολουθία και τη κινητική απαρτίωση. Το *Άλκηστις 5* είναι για παιδιά προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας 5 – 7 ετών. Περιέχει δοκιμασίες για την οπτική αντίληψη, αντίληψη χώρου, κατεύθυνση, προσανατολισμό, σύγκριση, συσχετισμό, διαχωρισμό, αφαίρεση, παρατηρητικότητα, συνειρμική ακολουθία, κρίση και κινητική απαρτίωση. Το *Άλκηστις 6* απευθύνεται κι αυτό σε παιδιά ηλικία 5 – 7 χρονών. Στόχο έχει την ανάπτυξη της οπτικής αντίληψης, της κινητικής απαρτίωσης, των εννοιών χώρου, της προετοιμασίας δεξιοτήτων γραφής – ανάγνωσης αλλά και ανάπτυξη των γλωσσικών δεξιοτήτων. (Τεστ Άλκηστις, 1996, 1997)

Οδηγίες χορήγησης

Τα παιδιά παρατηρούν τις εικόνες, συμπληρώνουν αυτό που λείπει, επιλέγουν, χρωματίζουν, ταιριάζουν, ενώνουν και σβήνουν. Οι εικόνες δίνουν το ερέθισμα για συζήτηση, δημιουργία ιστοριών, παραμυθιών, ποιημάτων, κατασκευών και παιχνιδιού. Οι ασκήσεις μπορούν να συνδεθούν με αντικείμενα ης τάξης και το περιβάλλον αλλά και με προσωπικές εμπειρίες των παιδιών. Με αυτό το τρόπο αναπτύσσονται οι νοητικές, γλωσσικές δεξιότητες και γενικά η εκφραστικότητα και η δημιουργικότητα του παιδιού. Οι εργασίες μπορεί να γίνουν με ξυλομπογιές ή νερομπογιές και τη σειρά των ασκήσεων της επιλέξει ο νηπιαγωγός ή λογοθεραπευτής.

Δεύτερο μέρος

Μελέτη περίπτωσης

Η Ιωάννα είναι κορίτσι 6 ετών, πηγαίνει σε ιδιωτικό νηπιαγωγείο και παρακολουθεί πρώιμη παρέμβαση Λογοθεραπείας. Έχει δύο μεγαλύτερες αδερφές που δεν έχουν κάνει ποτέ λογοθεραπεία. Είναι έξυπνη, παρακολουθεί όσα της λες και προσπαθεί να εκτελέσει τις οδηγίες του λογοθεραπευτή με τον καλύτερο τρόπο. Στην τάξη της είναι ήρεμη και συμμετέχει σε όλες τις δραστηριότητες ωστόσο χρειάζεται παραπάνω εξήγηση για τις ασκήσεις και τις δραστηριότητες γενικότερα. Είναι επιμελής και τηρεί όλους τους κανόνες. Επιπλέον είναι ντροπαλή και αγχώνεται αν δεν τα καταφέρει σε κάποια δραστηριότητα. Εντάχθηκε στο πρόγραμμα πρώιμης παρέμβασης λόγω του εμφανές άγχους που εμφάνιζε καθώς δεν γνώριζε τα φωνήματα και τα γράμματα. Η Ιωάννα προσπαθεί και επιθυμεί να καταφέρει το επιθυμητό αποτέλεσμα όσο πιο σύντομα αυτό μπορεί να πραγματοποιηθεί. Δεν διαμαρτύρεται για την ώρα της συνεδρίας και είναι πρόθυμη να παραμείνει παραπάνω ώρα ακόμα κι αν χάσει το διάλειμμα της. Η συνεργασία μαζί της είναι εύκολη και ευχάριστη. Στις ομαδικές θεραπείες που πραγματοποιήθηκαν περίμενε τη σειρά της να μιλήσει και ήταν υπομονετική. Ήταν πρόθυμη και ενθουσιώδης και όταν διαφωνούσε το έκανε με ευγενικό τρόπο. Ωστόσο σπάνια συμμετείχε στις συζητήσεις. Δεν προκαλούσε προβλήματα με τη συμπεριφορά της και ήταν συνεργάσιμη σε ομαδική θεραπεία.

1. Στάδιο προσέγγισης

Η αρχική γνωριμία με την Ι. έγινε στο νηπιαγωγείο όπου πήγα στο πλαίσιο της πρακτικής μου άσκησης. Η αρχική προσέγγιση ήταν δύσκολη επειδή η Ι. είναι ένα πολύ ντροπαλό κορίτσι με αρκετό άγχος. Ο στόχος να την προσεγγίσω άρχισε να πετυχαίνει με τη συμμετοχή μου στα παιχνίδια που έπαιζε αλλά και με την βοήθεια των άλλων παιδιών που με πλησίασαν με μεγαλύτερη ευκολία. Η διαδικασία της αξιολόγησης και της θεραπείας αρχικά έγινε με την παρουσία του επόπτη καθηγητή και λογοθεραπευτή του παιδικού. Η Ι. ένιωθε πιο οικεία και έτσι η διαδικασία ήταν πιο εύκολη. Οι θεραπείες ήταν ατομικές αλλά και ομαδικές. Οι ομαδικές θεραπείες πραγματοποιήθηκαν αρχικά για να αποφύγουμε την διάκριση και ην στοχοποίηση και κατά δεύτερον για να ξεπεραστούν τα δευτερεύοντα ψυχοκοινωνικά προβλήματα που παρουσίαζε όπως άγχος, απογοήτευση, χαμηλή αυτοεκτίμηση και έλλειψη συνεργασίας. Συνολικά έγιναν οχτώ ομαδικές θεραπείες και οι υπόλοιπες ήταν ατομικές.

1.1 Στάδιο αξιολόγησης

Η Ιωάννα αξιολογήθηκε δύο φορές από το λογοθεραπευτή του παιδικού σχολείου που πηγαίνει. Λόγω ασθένειας είχε ελλιπή φοίτηση με αποτέλεσμα να έχει αρκετά κενά στις γνώσεις της. Κατά την συγγραφή της πτυχιακής δόθηκε στον λογοθεραπευτή του παιδικού το τεστ του Achenbach το οποίο δυστυχώς δεν δόθηκε στους γονείς για λόγους διακριτικότητας από το σχολείο. Τα αποτελέσματα από το τεστ ήταν στο φυσιολογικό φάσμα με τους τομείς απόσυρση/κατάθλιψη και σωματικά ενοχλήματα να είναι στο όριο φυσιολογικού και κλινικού φάσματος. Παράλληλα χορηγήθηκε

το τεστ ΜέταΦΩΝ η βραχεία χορήγηση από το λογοθεραπευτή του παιδικού διότι η Ι. παρουσίαζε φωνολογικά λάθη. Το σκορ από τα 15 κριτήρια ήταν 28, 28-34 στη βαθμίδα του νηπιαγωγείου που είναι το πράσινο προφίλ δηλαδή φυσιολογική επίδοση. Επιπλέον λόγω ελλιπής γραφοφωνολογίας (πραγματολογίας) χορηγήθηκε και το Άλκηστις τεστ. Στις πέντε ασκήσεις που δόθηκαν ανταποκρίθηκε καλά ωστόσο η γραφοφωνολογικής της επίδοση ήταν για μικρότερη ηλικία από την πραγματική της.

1.2 Στάδιο παρέμβασης

Όλες οι συνεδρίες είχαν δύο στόχους, έναν από το τομέα της μνήμης και έναν από την γραφοφωνολογία. Διότι η μνήμη έχει καθοριστικό ρόλο στον τομέα της ακουστικής και οπτικής επεξεργασίας, κωδικοποίησης και κατηγοριοποίησης. Το ακουστικό κανάλι σχετίζεται με τη φωνολογική επεξεργασία και την ικανότητα ανάγνωσης και το οπτικό κανάλι σχετίζεται με τη γραφή και την ανάγνωση. (Ζακοπούλου, Τσαρουχά, 2009). Οι συνεδρίες που έχουν καταγραφεί είναι από τον καθηγητή επόπτη – λογοθεραπευτή του νηπιαγωγείου που συνεχίστηκαν από μένα στα πλαίσια της πρακτικής μου άσκησης αλλά και για τις ανάγκες της παρούσας πτυχιακής εργασίας.

Συνεδρία 1,2

ΣΤΟΧΟΣ

Ταυτοποίηση ήχου και πηγής και Αναγνώριση μεμονωμένων γραμμάτων (3-5)

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΔΟΣΗ/ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1^η συνεδρία

Ταυτοποίηση ήχου και πηγής: Επαρκής

Αναγνώριση μεμονωμένων γραμμάτων (3-5): Ελλιπής

2^η συνεδρία

Ταυτοποίηση ήχου και πηγής: Επαρκής

Αναγνώριση μεμονωμένων γραμμάτων (3-5): Ικανοποιητική

Συνεδρία 3,4

ΣΤΟΧΟΣ

Ανάκληση ήχων και πηγών τους σε ακολουθία και Αναγνώριση συνδυασμών γραμμάτων.

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΔΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

3^η συνεδρία

Ανάκληση ήχων και πηγών τους σε ακολουθία: Ικανοποιητική

Αναγνώριση συνδυασμών γραμμάτων: Ελλιπής

4^η συνεδρία

Ανάκληση ήχων και πηγών τους σε ακολουθία: Επαρκής

Αναγνώριση συνδυασμών γραμμάτων: Ικανοποιητική

Συνεδρία 5,6

ΣΤΟΧΟΣ

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΔΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

5^η συνεδρία

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Επαρκής

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Ελλιπής

6^η συνεδρία

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Επαρκής

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Ικανοποιητική

Συνεδρία 7,8

ΣΤΟΧΟΣ

Ταυτοποίηση ήχου και οργάνου και Εντοπισμός ενός γράμματος στο σύνολο.

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΔΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

7^η συνεδρία

Ταυτοποίηση ήχου και οργάνου: Ικανοποιητική

Εντοπισμός ενός γράμματος στο σύνολο: Ελλιπής

8^η συνεδρία

Ταυτοποίηση ήχου και οργάνου: Επαρκής

Εντοπισμός ενός γράμματος στο σύνολο: Ικανοποιητική

Συνεδρία 9,10

ΣΤΟΧΟΣ

Ταυτοποίηση ήχου σε κατηγορίες οργάνων και Εντοπισμός δύο γραμμάτων στο σύνολο.

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΔΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

9^η συνεδρία

Ταυτοποίηση ήχου σε κατηγορίες οργάνων: Ικανοποιητική

Εντοπισμός δύο γραμμάτων στο σύνολο: Ελλιπής

10^η συνεδρία

Ταυτοποίηση ήχου σε κατηγορίες οργάνων: Ικανοποιητική

Εντοπισμός δύο γραμμάτων στο σύνολο: Ικανοποιητική

Συνεδρία 11,12

ΣΤΟΧΟΣ

Γενίκευση - Αυτοματοποίηση

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΔΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

11^η συνεδρία

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Ικανοποιητική

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Ελλιπής

12^η συνεδρία

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Επαρκής

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Ικανοποιητική

Συνεδρία 13.14

ΣΤΟΧΟΣ

Διάκριση δύο ζευγών και Αρχική – μέση – τελική θέση του γράμματος (2-5)

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΔΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

13^η συνεδρία

Διάκριση δύο ζευγών: Ικανοποιητική

Αρχική – μέση – τελική θέση του γράμματος (2-5): Ελλιπής

14^η συνεδρία

Διάκριση δύο ζευγών: Ικανοποιητική

Αρχική – μέση – τελική θέση του γράμματος (2-5): Ικανοποιητική

Συνεδρία 15,16

ΣΤΟΧΟΣ

Διάκριση περισσότερων ζευγών ήχων και Αρχική – μέση – τελική θέση του γράμματος (11)

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΛΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

15^η συνεδρία

Διάκριση περισσότερων ζευγών ήχων: Ικανοποιητική

Αρχική – μέση – τελική θέση του γράμματος (11): Ελλιπής

16^η συνεδρία

Διάκριση περισσότερων ζευγών ήχων: Ικανοποιητική

Αρχική – μέση – τελική θέση του γράμματος (11): Ικανοποιητική

Συνεδρία 17,18

ΣΤΟΧΟΣ

Γενίκευση - Αυτοματοποίηση

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΛΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

17^η συνεδρία

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Ικανοποιητική

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Ελλιπής

18^η συνεδρία

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Επαρκής

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Ικανοποιητική

Συνεδρία 19,20

ΣΤΟΧΟΣ

Ανάκληση και αναπαραγωγή του φυσικού ήχου και Συνδυασμοί φωνημάτων σε συλλαβές.

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΔΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

19^η συνεδρία

Ανάκληση και αναπαραγωγή του φυσικού ήχου: Επαρκής

Συνδυασμοί φωνημάτων σε συλλαβές: Ελλιπής

20^η συνεδρία

Ανάκληση και αναπαραγωγή του φυσικού ήχου: Επαρκής

Συνδυασμοί φωνημάτων σε συλλαβές: Ικανοποιητική

Συνεδρία 21,22

ΣΤΟΧΟΣ

Φωνημική απόδοση του φυσικού ήχου και Θέση συλλαβής στη λέξη.

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΔΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

21^η συνεδρία

Φωνημική απόδοση του φυσικού ήχου: Επαρκής

Θέση συλλαβής στη λέξη: Ελλιπής

22^η συνεδρία

Φωνημική απόδοση του φυσικού ήχου: Επαρκής

Θέση συλλαβής στη λέξη: Ικανοποιητική

Συνεδρία 23,24

ΣΤΟΧΟΣ

Γενίκευση - Αυτοματοποίηση

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΔΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

23^η συνεδρία

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Επαρκής

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Ελλιπής

24^η συνεδρία

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Επαρκής

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Ικανοποιητική

Συνεδρία 25,26

ΣΤΟΧΟΣ

Ανάκληση λέξεων και Εντοπισμός της ρίμας

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΔΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

25^η συνεδρία

Ανάκληση λέξεων: Επαρκής

Εντοπισμός της ρίμας: Ελλιπής

26^η συνεδρία

Ανάκληση λέξεων: Επαρκής

Εντοπισμός της ρίμας: Ελλιπής

Ο στόχος άλλαξε λόγω της γενικής δυσκολίας αυτής της άσκησης.

Συνεδρία 27,28

ΣΤΟΧΟΣ

Τοποθέτηση λέξεων στην πυραμίδα και Επιλογή της ομοιοκατάληκτης λέξης.

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΔΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

27^η συνεδρία

Τοποθέτηση λέξεων στην πυραμίδα: Ελλιπής

Επιλογή της ομοιοκατάληκτης λέξης: Ελλιπής

28^η συνεδρία

Τοποθέτηση λέξεων στην πυραμίδα: Επαρκής

Επιλογή της ομοιοκατάληκτης λέξης: Ελλιπής

Ο στόχος άλλαξε λόγω της γενικής δυσκολίας αυτή της άσκησης.

Συνεδρία 29,30

ΣΤΟΧΟΣ

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΔΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

29^η συνεδρία

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Επαρκής

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Ελλιπής

30^η συνεδρία

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Επαρκής

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Ελλιπής

Συνεδρία 31,32

ΣΤΟΧΟΣ

Ανάκληση συνειρμικών εννοιών και Διάκριση φωνημάτων σε ζεύγη λέξεων.

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΔΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

31^η συνεδρία

Ανάκληση συνειρμικών εννοιών: Επαρκής

32^η συνεδρία

Διάκριση φωνημάτων σε ζεύγη λέξεων: Ελλιπής

Συνεδρία 33,34

ΣΤΟΧΟΣ

Συσχέτιση συνειρμικών εννοιών και Διάκριση συλλαβών σε ζεύγη λέξεων

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΔΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

33^η συνεδρία

Συσχέτιση συνειρμικών εννοιών: Επαρκής

Διάκριση συλλαβών σε ζεύγη λέξεων: Ελλιπής

34^η συνεδρία

Συσχέτιση συνειρμικών εννοιών: Επαρκής

Διάκριση συλλαβών σε ζεύγη λέξεων: Ικανοποιητική

Συνεδρία 35,36

ΣΤΟΧΟΣ

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΔΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

35^η συνεδρία

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Επαρκής

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Ελλιπής

36^η συνεδρία

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Επαρκής

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Ελλιπής

Συνεδρία 37,38

ΣΤΟΧΟΣ

Ανάκληση όρων της πρότασης σε ακολουθία (1-4) και Κατασκευή διαφορετικών λέξεων με ένα φώνημα

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΔΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

37^η συνεδρία

Ανάκληση όρων της πρότασης σε ακολουθία (1-4): Ελλιπής

Κατασκευή διαφορετικών λέξεων με ένα φώνημα: Ελλιπής

38^η συνεδρία

Ανάκληση όρων της πρότασης σε ακολουθία (1-4): Ελλιπής

Κατασκευή διαφορετικών λέξεων με ένα φώνημα: Ικανοποιητική

Συνεδρία 39,40

ΣΤΟΧΟΣ

Ανάκληση τμημάτων περιόδου (5-6) και Αναγνώριση διαφορετικών λέξεων από ένα φώνημα

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΔΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

39^η συνεδρία

Ανάκληση τμημάτων περιόδου (5-6): Ελλιπής

Αναγνώριση διαφορετικών λέξεων από ένα φώνημα: Ελλιπής

40^η συνεδρία

Ανάκληση τμημάτων περιόδου (5-6): Ελλιπής

Αναγνώριση διαφορετικών λέξεων από ένα φώνημα: Ελλιπής

Συνεδρία 41,42

ΣΤΟΧΟΣ

Γενίκευση - Αυτοματοποίηση

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΛΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

41^η συνεδρία

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Ελλιπής

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Ελλιπής

42^η συνεδρία

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Ελλιπής

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Ικανοποιητική

Συνεδρία 43,44

ΣΤΟΧΟΣ

Αναγνώριση/ονομασία αντικειμένων και Απλές διαδρομές

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΔΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

43^η συνεδρία

Αναγνώριση/ονομασία αντικειμένων: Επαρκής

Απλές διαδρομές: Ικανοποιητική

44^η συνεδρία

Αναγνώριση/ονομασία αντικειμένων: Επαρκής

Απλές διαδρομές: Ικανοποιητική

Συνεδρία 45,46

ΣΤΟΧΟΣ

Αναγνώριση αντικειμένων σε ακολουθία και Διαδρομές σε ακολουθία

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΔΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

45^η συνεδρία

Αναγνώριση αντικειμένων σε ακολουθία: Επαρκής

Διαδρομές σε ακολουθία: Ικανοποιητική

46^η συνεδρία

Αναγνώριση αντικειμένων σε ακολουθία: Επαρκής

Διαδρομές σε ακολουθία: Ικανοποιητική

Συνεδρία 47,48

ΣΤΟΧΟΣ

Γενίκευση - Αυτοματοποίηση

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΔΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

47^η συνεδρία

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Επαρκής

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Ικανοποιητική

48^η συνεδρία

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Επαρκής

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Ικανοποιητική

Συνεδρία 49,50

ΣΤΟΧΟΣ

Ανάκληση 2- 3 αντικειμένων και Μεμονωμένες διαδρομές

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΔΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

49^η συνεδρία

Ανάκληση 2- 3 αντικειμένων: Επαρκής

Μεμονωμένες διαδρομές: Ικανοποιητική

50^η συνεδρία

Ανάκληση 2- 3 αντικειμένων: Επαρκής

Μεμονωμένες διαδρομές: Επαρκής

Συνεδρία 51,52

ΣΤΟΧΟΣ

Ανάκληση πέντε αντικειμένων και Διαδρομές σε ακολουθία

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΔΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

51^η συνεδρία

Ανάκληση πέντε αντικειμένων: Επαρκής

Διαδρομές σε ακολουθία: Ικανοποιητική

52^η συνεδρία

Ανάκληση πέντε αντικειμένων: Επαρκής

Διαδρομές σε ακολουθία: Ικανοποιητική

Συνεδρία 53,54

ΣΤΟΧΟΣ

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΔΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

53^η συνεδρία

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Επαρκής

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Ικανοποιητική

54^η συνεδρία

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Επαρκής

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Ικανοποιητική

Συνεδρία 55,56

ΣΤΟΧΟΣ

Ανάκληση εικόνων με ένα κριτήριο και Μεμονωμένο σχέδιο

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΛΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

55^η συνεδρία

Ανάκληση εικόνων με ένα κριτήριο: Επαρκής

Μεμονωμένο σχέδιο: Ικανοποιητική

56^η συνεδρία

Ανάκληση εικόνων με ένα κριτήριο: Επαρκής

Μεμονωμένο σχέδιο: Ικανοποιητική

Συνεδρία 57,58

ΣΤΟΧΟΣ

Ανάκληση εικόνων με συνδυασμούς κριτηρίων και Δύο και περισσότερα σχέδια

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΛΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

57^η συνεδρία

Ανάκληση εικόνων με συνδυασμούς κριτηρίων: Επαρκής

Δύο και περισσότερα σχέδια: Ικανοποιητική

58^η συνεδρία

Ανάκληση εικόνων με συνδυασμούς κριτηρίων: Επαρκής

Δύο και περισσότερα σχέδια: Ικανοποιητική

Συνεδρία 59,60

ΣΤΟΧΟΣ

Γενίκευση - Αυτοματοποίηση

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΛΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

59^η συνεδρία

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Επαρκής

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Ικανοποιητική

60^η συνεδρία

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Επαρκής

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Ικανοποιητική

Συνεδρία 61,62

ΣΤΟΧΟΣ

Ανάκληση αντικειμένων και Ένα/περισσότερα σχέδια/ολόκληρη σελίδα

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΔΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

61^η συνεδρία

Ανάκληση αντικειμένων: Επαρκής

Ένα/περισσότερα σχέδια/ολόκληρη σελίδα: Ικανοποιητική

62^η συνεδρία

Ανάκληση αντικειμένων: Επαρκής

Ένα/περισσότερα σχέδια/ολόκληρη σελίδα: Ικανοποιητική

Συνεδρία 63,64

ΣΤΟΧΟΣ

Λεπτομέρειες αντικειμένων και Ένα/περισσότερα σχέδια/μισή σελίδα.

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΔΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

63^η συνεδρία

Λεπτομέρειες αντικειμένων: Ικανοποιητική

Ένα/περισσότερα σχέδια/μισή σελίδα: Ικανοποιητική

64^η συνεδρία

Λεπτομέρειες αντικειμένων: Επαρκής

Ένα/περισσότερα σχέδια/μισή σελίδα: Ικανοποιητική

Συνεδρία 65,66

ΣΤΟΧΟΣ

Γενίκευση - Αυτοματοποίηση

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΔΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

65^η συνεδρία

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Επαρκής

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Ικανοποιητική

66^η συνεδρία

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Επαρκής

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Ικανοποιητική

Συνεδρία 67,68

ΣΤΟΧΟΣ

Εντοπισμός νέων αντικειμένων (έως 4^η εικόνα) και Όλα τα γράμματα σε όλα τα τουβλάκια

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΔΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

67^η συνεδρία

Εντοπισμός νέων αντικειμένων (έως 4^η εικόνα): Επαρκής

Όλα τα γράμματα σε όλα τα τουβλάκια: Ελλιπής

68^η συνεδρία

Εντοπισμός νέων αντικειμένων (έως 4^η εικόνα): Επαρκής

Όλα τα γράμματα σε όλα τα τουβλάκια: Ικανοποιητική

Συνεδρία 69,70

ΣΤΟΧΟΣ

Εντοπισμός νέων αντικειμένων (έως 6^η εικόνα) και Όλες οι συλλαβές σε όλα τα τουβλάκια.

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΔΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

69^η συνεδρία

Εντοπισμός νέων αντικειμένων (έως 6^η εικόνα): Επαρκής

Όλες οι συλλαβές σε όλα τα τουβλάκια: Ελλιπής

70^η συνεδρία

Εντοπισμός νέων αντικειμένων (έως 6^η εικόνα): Επαρκής

Όλες οι συλλαβές σε όλα τα τουβλάκια: Ικανοποιητική

Συνεδρία 71,72

ΣΤΟΧΟΣ

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΔΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

71^η συνεδρία

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Επαρκής

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Ελλιπής

72^η συνεδρία

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Επαρκής

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Ικανοποιητική

Συνεδρία 73,74

ΣΤΟΧΟΣ

Ανάκληση αντικειμένων (έως 4^η εικόνα) και Όλα τα γράμματα/αριθμούς σε ακολουθία

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΔΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

73^η συνεδρία

Ανάκληση αντικειμένων (έως 4^η εικόνα): Επαρκής

Όλα τα γράμματα/αριθμούς σε ακολουθία: Ελλιπής

74^η συνεδρία

Ανάκληση αντικειμένων (έως 4^η εικόνα): Επαρκής

Όλα τα γράμματα/αριθμούς σε ακολουθία: Ικανοποιητική

Συνεδρία 75,76

ΣΤΟΧΟΣ

Ανάκληση αντικειμένων (έως 6^η εικόνα) και Όλα τα γράμματα/αριθμοί στη σωστή τους σειρά

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΔΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

75^η συνεδρία

Ανάκληση αντικειμένων (έως 6^η εικόνα): Επαρκής

Όλα τα γράμματα/αριθμοί στη σωστή τους σειρά: Ελλιπής

76^η συνεδρία

Ανάκληση αντικειμένων (έως 6^η εικόνα): Επαρκής

Όλα τα γράμματα/αριθμοί στη σωστή τους σειρά: Ικανοποιητική

Συνεδρία 77,78

ΣΤΟΧΟΣ

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΔΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

77^η συνεδρία

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Επαρκής

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Ελλιπής

78^η συνεδρία

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Επαρκής

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Ικανοποιητική

Συνεδρία 79,80

ΣΤΟΧΟΣ

Διαφορές ως προς ένα κριτήριο και Γραφή γράμματος

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΔΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

79^η συνεδρία

Διαφορές ως προς ένα κριτήριο: Επαρκής

Γραφή γράμματος: Ελλιπής

80^η συνεδρία

Διαφορές ως προς ένα κριτήριο: Επαρκής

Γραφή γράμματος: Ικανοποιητική

Συνεδρία 81,82

ΣΤΟΧΟΣ

Διαφορές ως προς περισσότερα κριτήρια και Κατασκευή λέξης

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΛΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

81^η συνεδρία

Διαφορές ως προς περισσότερα κριτήρια: Επαρκής

Κατασκευή λέξης: Ελλιπής

82^η συνεδρία

Διαφορές ως προς περισσότερα κριτήρια: Επαρκής

Κατασκευή λέξης: Ικανοποιητική

Συνεδρία 83,84

ΣΤΟΧΟΣ

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΛΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

83^η συνεδρία

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Επαρκής

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Ελλιπής

84^η συνεδρία

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Επαρκής

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Ικανοποιητική

Συνεδρία 85,86

ΣΤΟΧΟΣ

Ονομασία των δαχτυοαριθμών (5) και Ανάκληση των κρυμμένων δαχτυλοαριθμών (έως 5).

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΛΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

85^η συνεδρία

Ονομασία των δαχτυοαριθμών (5): Επαρκής

Ανάκληση των κρυμμένων δαχτυλοαριθμών (έως 5): Επαρκής

86^η συνεδρία

Ονομασία των δαχτυοαριθμών (5): Επαρκής

Ανάκληση των κρυμμένων δαχτυλοαριθμών (έως 5): Επαρκής

Συνεδρία 87,88

ΣΤΟΧΟΣ

Γενίκευση - Αυτοματοποίηση

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΔΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

87^η συνεδρία

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Επαρκής

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Επαρκής

88^η συνεδρία

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Επαρκής

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Επαρκής

Συνεδρία 89,90

ΣΤΟΧΟΣ

Σειροθέτηση αντικειμένων με ένα κριτήριο και Σειροθέτηση αντικειμένων με συνδυασμούς κριτηρίων.

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΛΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

89^η συνεδρία

Σειροθέτηση αντικειμένων με ένα κριτήριο: Ικανοποιητική

Σειροθέτηση αντικειμένων με συνδυασμούς κριτηρίων:
Ικανοποιητική

90^η συνεδρία

Σειροθέτηση αντικειμένων με ένα κριτήριο: Ικανοποιητική

Σειροθέτηση αντικειμένων με συνδυασμούς κριτηρίων:
Ικανοποιητική

Συνεδρία 91,92

ΣΤΟΧΟΣ

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΔΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

91^η συνεδρία

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Επαρκής

92^η συνεδρία

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Επαρκής

Συνεδρία 93,94

ΣΤΟΧΟΣ

Δαχτυλοαριθμοί σε ακολουθία και Αριθμητικά σύμβολα σε ακολουθία

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΔΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

93^η συνεδρία

Δαχτυλοαριθμοί σε ακολουθία: Επαρκής

Αριθμητικά σύμβολα σε ακολουθία: Επαρκής

94^η συνεδρία

Δαχτυλοαριθμοί σε ακολουθία: Επαρκής

Αριθμητικά σύμβολα σε ακολουθία: Επαρκής

Συνεδρία 95,96

ΣΤΟΧΟΣ

Γενίκευση - Αυτοματοποίηση

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΛΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

95^η συνεδρία

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Επαρκής

96^η συνεδρία

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Επαρκής

Συνεδρία 97,98

ΣΤΟΧΟΣ

Πυραμίδα της ημέρας και Αφήγηση ιστορίας

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΛΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

97^η συνεδρία

Πυραμίδα της ημέρας: Επαρκής

Αφήγηση ιστορίας: Ικανοποιητική

98^η συνεδρία

Πυραμίδα της ημέρας: Επαρκής

Αφήγηση ιστορίας: Ικανοποιητική

Συνεδρία 99,100

ΣΤΟΧΟΣ

Γενίκευση - Αυτοματοποίηση

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΛΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

99^η συνεδρία

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Ικανοποιητική

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Ικανοποιητική

100^η συνεδρία

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Ικανοποιητική

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Ικανοποιητική

Συνεδρία 101,102

ΣΤΟΧΟΣ

Αντιστοίχιση ημέρας – δραστηριότητας και Αρίθμηση ημερών της εβδομάδας

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΔΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

101^η συνεδρία

Αντιστοίχιση ημέρας – δραστηριότητας: Επαρκής

Αρίθμηση ημερών της εβδομάδας: Επαρκής

102^η συνεδρία

Αντιστοίχιση ημέρας – δραστηριότητας: Επαρκής

Αρίθμηση ημερών της εβδομάδας: Επαρκής

Συνεδρία 103,104

ΣΤΟΧΟΣ

Γενίκευση - Αυτοματοποίηση

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΛΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

103^η συνεδρία

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Επαρκής

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Επαρκής

104^η συνεδρία

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Επαρκής

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Επαρκής

Συνεδρία 105,106

ΣΤΟΧΟΣ

Ονομασία εποχών και Κύκλος εποχών.

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΛΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

105^η συνεδρία

Ονομασία εποχών: Επαρκής

Κύκλος εποχών: Επαρκής

106^η συνεδρία

Ονομασία εποχών: Επαρκής

Κύκλος εποχών: Επαρκής

Συνεδρία 107,108

ΣΤΟΧΟΣ

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΛΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

107^η συνεδρία

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Επαρκής

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Επαρκής

108^η συνεδρία

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Επαρκής

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Επαρκής

Συνεδρία 109,110

ΣΤΟΧΟΣ

Ονομασία μηνών και Μήνες ανά εποχή

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΔΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

109^η συνεδρία

Ονομασία μηνών: Ελλιπής

Μήνες ανά εποχή: Ικανοποιητική

110^η συνεδρία

Ονομασία μηνών: Ελλιπής

Μήνες ανά εποχή: Ικανοποιητική

Συνεδρία 111,112

ΣΤΟΧΟΣ

Γενίκευση - Αυτοματοποίηση

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΔΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

111^η συνεδρία

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Ικανοποιητική

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Ικανοποιητική

112^η συνεδρία

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Ικανοποιητική

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Ικανοποιητική

Συνεδρία 113,114

ΣΤΟΧΟΣ

Αφήγηση της ιστορίας μέσα από εικόνες και Κατασκευή της ιστορίας με επιλογή εικόνων

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΔΟΣΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

113^η συνεδρία

Αφήγηση της ιστορίας μέσα από εικόνες: Ικανοποιητική

Κατασκευή της ιστορίας με επιλογή εικόνων: Ικανοποιητική

114^η συνεδρία

Αφήγηση της ιστορίας μέσα από εικόνες: Ικανοποιητική

Κατασκευή της ιστορίας με επιλογή εικόνων: Ικανοποιητική

Συνεδρία 115,116

ΣΤΟΧΟΣ

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Να έχει ικανοποιητική απόδοση.

ΕΠΙΛΟΓΗ / ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

115^η συνεδρία

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Ικανοποιητική

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Ικανοποιητική

116^η συνεδρία

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Ικανοποιητική

Γενίκευση – Αυτοματοποίηση: Ικανοποιητική

1.3 Αποτελέσματα

Η συνεργασία ήταν εποικοδομητική και η θεραπεία απέδωσε. Κατά τη πορεία της θεραπείας υπήρξαν βελτιώσεις ως προς τις φωνολογικές δυσκολίες που διαπιστώθηκαν στην αρχή από την αξιολόγηση αλλά και στον ψυχολογικό τομέα όσο αφορά την ντροπαλότητα που είχε η Ι. Προς το τέλος της θεραπείας όσο αφορά τα πλαίσια της παρούσας εργασίας, η Ι. έδειχνε μεγάλη θέληση να παρευρεθεί στο χώρο διεξαγωγής των συνεδριών Λογοθεραπείας μόνη αλλά και σε ομάδα με τους φίλους της. Το θεραπευτικό υλικό που χρησιμοποιήθηκε τροποποιήθηκε και παρουσιάστηκε με παιχνίδι για να είναι πιο προσιτό στο παιδί αφού λόγω ηλικίας θα μείωνε τις επιδόσεις αν οι συνεδρίες γινόντουσαν σε αποκλειστικά αυστηρό πλαίσιο. Στο τέλος κάθε συνεδρίας υπήρχε επιβράβευση με αυτοκόλλητο, μολυβί ή απασχόληση με παζλ. Για την επιβράβευση έγινε αρχικά έρευνα για τα αγαπημένα παιχνίδια, ήρωες, ταινίες του παιδιού με ερωτήσεις στο ίδιο, τον λογοθεραπευτή του παιδικού αλλά και της δασκάλας της.

Συμπεράσματα

Η παρούσα εργασία εξειδικεύτηκε σε ένα συγκεκριμένο περιστατικό με φωνολογική διαταραχή. Το πρόγραμμα θεραπείας σχεδιάστηκε συγκεκριμένα για τις ανάγκες του παιδιού και είχε στόχο να μειώσει και να εξαλείψει τις φωνολογικές δυσκολίες αλλά και να αντιμετωπίσει τις δυσκολίες κοινωνικοποίησης της. Οι φωνολογικές δυσκολίες αποτελούν σημαντικό ρόλο στην ψυχολογία και κοινωνικοποίηση του παιδιού αφού όταν δεν είναι καταληπτή η επικοινωνία, το παιδί αισθάνεται πως δεν μπορεί να κάνει παρέα με συνομηλίκους του και απομονώνεται.

Επιπλέον, οι φωνολογικές δυσκολίες είναι κριτήριο για τις μελλοντικές αποδόσεις στην ανάγνωση και γραφή. Γι' αυτό το λόγο είναι αναγκαίο να γίνεται έγκαιρη διάγνωση και θεραπεία ώστε να μειώσει τα συμπτώματα και να εξαλείψει στο τέλος τις δυσκολίες λόγου. Ωστόσο κάθε παιδί παρουσιάζει διαφορετικά συμπτώματα ακόμα και αν έχει την ίδια διαταραχή. Συμπερασματικά αυτή η εργασία δεν μπορεί να ληφθεί ως επιστημονικό κριτήριο για άλλα περιστατικά.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση βιβλιογραφία

1. Achenbach, T., & Rescorla, L. (2003). *Εγχειρίδιο για τα ερωτηματολόγια και προφίλ σχολικής ηλικίας του ΣΑΕΒΑ (Σύστημα Achenbach για Εμπειρικά Βασισμένη Αξιολόγηση)*. Επιμέλεια: Ρούσσου, Α. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
2. Baucum, D., & Craig, G. (2007). *Η ανάπτυξη του ανθρώπου*, (Μτφρ. Ιωαννίδου, Α.), Επιμέλεια: Βορριά, Π., (Έκδοση 9^η), 1ος τόμος. Αθήνα: Παπαζήση
3. Cole, M., & Cole, S. (2001). *Η ανάπτυξη των παιδιών. Γνωστική και ψυχοκοινωνική ανάπτυξη κατά τη νηπιακή και μέση παιδική ηλικία*. (Β' τόμος), (Μτφρ. Σολμαν, Μ.). Επιμέλεια: Μπαλμπέκου Ζ. Αθήνα: Τυπωθήτω
4. Hayes, N. (1998). *Εισαγωγή στην ψυχολογία*, Α' τόμος, (Μτφρ. Σπανούδης, Γ., & Σύρμαλη, Κ.). Αθήνα, Ελληνικά γράμματα.
5. Hayes, N. (1998). *Εισαγωγή στην ψυχολογία*, Β' τόμος, Επιμέλεια: Παρασκευόπουλος, Ι. Αθήνα, Ελληνικά γράμματα.
6. Norbury, C., Tomblin, B., & Bishop, D. (2013). *Κατανοώντας τις αναπτυξιακές γλωσσικές διαταραχές*. (Μτφρ. Κουλεντιανού, Μ.), Επιμέλεια: Ράλλη, Α., & Παληκαρά Ο. Αθήνα: Gutenberg
7. Salkind, N. (2006). *Εισαγωγή στις θεωρίες της ανθρώπινης ανάπτυξης*. (Μτφρ. Μαρκουλής, Δ.). Αθήνα: Πατάκη
8. Siegler, R. (2002). *Πώς σκέφτονται τα παιδιά*. (Μτφρ. Κουλεντιανού, Ζ.), Επιμέλεια: Βοσνιάδου, Σ. Αθήνα: Gutenberg
9. Vygotsky, L. (2008). *Σκέψη και γλώσσα*. (Μτφρ. Ρόδη, Μ., & Ρόδη, Α.). Αθήνα: Γνώση
10. Vygotsky, L. (1997). *Νους στην κοινωνία*. (Μτφρ. Μπίμπου Α., & Βοσνιάδου, Σ.). Επιμέλεια: Βοσνιάδου, Σ. Αθήνα: Gutenberg
11. Δημητρίου – Χατζηνεοφύτου, Λ. (2001). *Τα έξι πρώτα χρόνια της ζωής* (Έκδοση 4^η). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα

12. Ζακοπούλου, Β., & Τσαρούχα, Ε. (2009). *ΠροΑναΓράφω*. Χανιά: Γλαύκη
13. Καμπανάρου, Μ. (2007). *Διαγνωστικά θέματα Λογοθεραπείας*. Αθήνα: Έλλην
14. Κατή, Δ. (2009). *Γλώσσα και επικοινωνία στο παιδί*. Αθήνα: Οδυσσέας
15. Κουμπιάς, Ε. (2004). *Ανάγνωση και προσοχή: Ψυχολογικές διαστάσεις*. Αθήνα: Ατραπός
16. Λεκάκου, Μ., & Μαστροπαύλου, Μ. (2014). *Εισαγωγή στη γλωσσολογία 2. Κατάκτηση της γλώσσας*. Ιωάννινα
17. Παυλίδου Θ.-Σ. (2008). *Επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης*. Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών. Ίδρυμα Τριανταφυλλίδη Μ.
18. Πόρποδας, Κ. (2002). *Η ανάγνωση*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
19. Φραγκούλη, Α. (2011). *Διαταραχές του λόγου στην παιδική ηλικία*. Αθήνα: Παπαζήση

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

1. Ambridge, B., & Lieven, E. (2011). *Language Acquisition: Contrasting theoretical approaches*. Cambridge: Cambridge University Press
2. Ball, D. L. (1993). *With an eye on the mathematical horizon: Dilemmas of teaching elementary school mathematics*. *Elementary School Journal*, 93 (4), 373-397
3. Blachman, B., Ball, E., Black, R., & Tangel, D. (1999). *Road to the Code: A Phonological Awareness Program for Young Children*. Paul H. Brookes Publishing Co.
4. Bransford, D., Brown, L., & Cocking, R. (2000). *How people learn: Brain, mind, experience, and school*. Washington, DC: National Academy Press
5. Chomsky, N. (1965). *Aspects of the Theory of Syntax*. MIT Press
6. Cruystal, D., & Varley, R. (1998). *Introduction to language pathology*. London: Whurr
7. Frost, J. (2001). *Phonemic awareness, spontaneous writing and reading and spelling development from a preventive perspective*. *Reading and writing An Interdisciplinary Journal*, 14, 487 – 513.
8. Johnson, W., & Reimers, P. (2010). *Patterns in child phonology*. UK: Edinburgh University Press
9. Kilpatrick, D. (2015). *Essentials of accessing, preventing and overcoming reading difficulties*. New Jersey: Wiley
10. Lourenco, O. (2012). *Piaget and Vygotsky: Many resemblances, and a crucial difference*. *New Ideas in Psychology* 30(3):281-295
11. Rowland, C. F.; & Noble, C. L. (2010). The role of syntactic structure in children's sentence comprehension: Evidence from the dative. *Language Learning and Development*, 7(1): 55-75
12. Ruscello, D. (2008). *Treating articulation and phonological disorders an children*. US: Mosby
13. Shaffer, D., Willoughby, T., & Wood, E. (2002). *Developmental Psychology: Childhood and Adolescence*. Thomson/Nelson

14. Skinner, B. F. (1957). *Verbal Behavior*. US: Prentice – Hall, Inc.
15. Wood, D. (1998). *How Children Think and Learn*. USA: Blackwell Publishing

Παράρτημα 1

Ενότητα Β. Μνήμη Ακουστική Μνήμη

Συνεδρίες: 1^η | 2^η | 3^η | 1^η | 2^η | 3^η | 1^η | 2^η | 3^η

B1.7	Επίδοση	Ανάκληση όρων της πρότασης σε ακολουθία(1-4)			Ανάκληση τμημάτων περιόδου(5-6)			Γενίκευση Αυτοματοποίηση		
		1 ^η	2 ^η	3 ^η	1 ^η	2 ^η	3 ^η	1 ^η	2 ^η	3 ^η
	Ελλιπής	+	+		+	+	+	+	+	
	Ικανοποιητική			+						+
	Επαρκής									

Άσκηση

Άσκηση

B

ΦΟΡΜΑ ΒΑΘΜΟΛΟΓΗΣΗΣ

Ενότητα Β. Μνήμη

Οπτική Μνήμη

Συνεδρίες: 1^η | 2^η | 3^η | 1^η | 2^η | 3^η | 1^η | 2^η | 3^η

Άσκηση

B2.1	Επίδοση	Αναγνώριση/ονομασία αντικειμένων			Αναγνώριση αντικειμένων σε ακολουθία			Γενίκευση Αυτοματοποίηση		
	Ελληνής									
	Ικανοποιητική									
	Επαρκής	+	+	+	+	+	+	+	+	-

B2.2	Επίδοση	Ανάκληση 2-3 αντικειμένων			Ανάκληση πέντε αντικειμένων			Γενίκευση Αυτοματοποίηση		
	Ελληνής									
	Ικανοποιητική				+					
	Επαρκής	+	+	+		+	-	+	+	+

B2.3	Επίδοση	Ανάκληση εικόνων με ένα κριτήριο			Ανάκληση εικόνων με συνδυασμούς κριτηρίων			Γενίκευση Αυτοματοποίηση		
	Ελληνής									
	Ικανοποιητική									
	Επαρκής	+	+	+	+	+	+	+	+	+

B2.4	Επίδοση	Ανάκληση αντικειμένων			Λεπτομέρειες αντικειμένων			Γενίκευση Αυτοματοποίηση		
	Ελληνής									
	Ικανοποιητική				+			+		
	Επαρκής	+	+	+		+	+		+	+

B2.5	Επίδοση	Εντοπισμός νέων αντικειμένων (έως 4 ^η εικόνα)			Εντοπισμός νέων αντικειμένων (έως 6 ^η εικόνα)			Γενίκευση Αυτοματοποίηση		
	Ελληνής									
	Ικανοποιητική									
	Επαρκής	+	+	+	+	+	+	+	+	+

B2.6	Επίδοση	Ανάκληση αντικειμένων (έως 4 ^η εικόνα)			Ανάκληση αντικειμένων (έως 6 ^η εικόνα)			Γενίκευση Αυτοματοποίηση		
	Ελληνής									
	Ικανοποιητική									
	Επαρκής	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Ενότητα Β. Μνήμη
Οπτική Μνήμη

Συνεδρίες: 1^η | 2^η | 3^η | 1^η | 2^η | 3^η | 1^η | 2^η | 3^η

B2.7	Επίδοση	Διαφορές ως προς ένα κριτήριο			Διαφορές ως προς περισσότερα κριτήρια			Γενίκευση Αυτοματοποίηση		
	Ελλιπής									
	Ικανοποιητική									
	Επαρκής	+	+	+	+	+	+	+	+	+

B2.8	Επίδοση	Ονομασία των δακτυλοαριθμών (5)			Ανάκληση των κρυμμένων δακτυλοαριθμών (έως 5)			Γενίκευση Αυτοματοποίηση		
	Ελλιπής									
	Ικανοποιητική									
	Επαρκής	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Άσκηση

Άσκηση

B

B3

ΦΟΡΜΑ ΒΑΘΜΟΛΟΓΗΣΗΣ

βιωματικά κατέκτησε τις έννοιες και μετά το κείμενο κάναμε

Ενότητα Β. Μνήμη

Μνήμη ακολουθιών

Συνεδρίες: 1^η | 2^η | 3^η | 1^η | 2^η | 3^η | 1^η | 2^η | 3^η

ΑΣΚΗΣΗ

B3.1	Επίδοση	Σειροθέτηση αντικειμένων με ένα κριτήριο			Σειροθέτηση αντικειμένων με συνδυασμούς κριτηρίων			Γενίκευση Αυτοματοποίηση		
	Ελληνής									
	Ικανοποιητική	+	+		+	+				
	Επαρκής			+			+	+	+	+

B3.2	Επίδοση	Δακτυλοαριθμοί σε ακολουθία			Αριθμητικά σύμβολα σε ακολουθία			Γενίκευση Αυτοματοποίηση		
	Ελληνής									
	Ικανοποιητική									
	Επαρκής	+	+	+	+	+	+	+	+	+

B3.3	Επίδοση	Πυραμίδα της ημέρας			Αφήγηση ιστορίας			Γενίκευση Αυτοματοποίηση		
	Ελληνής									
	Ικανοποιητική				+	+	+	+	+	+
	Επαρκής	+	+	+						

B3.4	Επίδοση	Αντιστοίχιση ημέρας - δραστηριότητας			Αρίθμηση ημερών της εβδομάδας			Γενίκευση Αυτοματοποίηση		
	Ελληνής									
	Ικανοποιητική									
	Επαρκής	+	+	+	+	+	+	+	+	+

B3.5	Επίδοση	Ονομασία εποχών			Κύκλος εποχών			Γενίκευση Αυτοματοποίηση		
	Ελληνής									
	Ικανοποιητική									
	Επαρκής	+	+	+	+	+	+	+	+	+

B3.6	Επίδοση	Ονομασία μηνών			Μήνες ανά εποχή			Γενίκευση Αυτοματοποίηση		
	Ελληνής	+	+							
	Ικανοποιητική			+	+	+	+	+	+	+
	Επαρκής									

Ενότητα Β. Μνήμη
Μνήμη ακολουθιών

Συνεδρίες: 1^η | 2^η | 3^η | 1^η | 2^η | 3^η | 1^η | 2^η | 3^η

B3.7	Επίδοση	Αφήγηση της ιστορίας μέσω από εικόνες			Κατασκευή της ιστορίας με επιλογή εικόνων			Γενίκευση Αυτοματοποίηση		
	Ελλιπής									
	Ικανοποιητική	+	+	+	+	+	+	+	+	+
	Επαρκής									

Άσκηση

Άσκηση

ΦΟΡΜΑ ΒΑΘΜΟΛΟΓΗΣΗΣ

Ενότητα Γ. Γραφο-φωνολογική ενημερότητα

Γραφο-φωνολογική ενημερότητα - Αναγνωστική διαδικασία

Συνεδρίες: 1^η | 2^η | 3^η | 1^η | 2^η | 3^η | 1^η | 2^η | 3^η

Άσκηση

Γ1.1	Επίδοση	Αναγνώριση μεμονωμένων γραμμάτων (3-5)			Αναγνώριση συνδυασμών γραμμάτων			Γενίκευση Αυτοματοποίηση		
	Ελλιπής									
	Ικανοποιητική									
	Επαρκής	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Γ1.2	Επίδοση	Εντοπισμός ενός γράμματος στο σύνολο			Εντοπισμός δύο γραμμάτων στο σύνολο			Γενίκευση Αυτοματοποίηση		
	Ελλιπής									
	Ικανοποιητική									
	Επαρκής	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Γ1.3	Επίδοση	Αρχική-μέση-τελική θέση του γράμματος (2-5)			Αρχική-μέση-τελική θέση του γράμματος (11)			Γενίκευση Αυτοματοποίηση		
	Ελλιπής									
	Ικανοποιητική									
	Επαρκής	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Γ1.4	Επίδοση	Συνδυασμοί φωνημάτων σε συλλαβές			Θέση συλλαβής στη λέξη			Γενίκευση Αυτοματοποίηση		
	Ελλιπής									
	Ικανοποιητική	+	+		+	+		+	+	
	Επαρκής			+			+			+

Γ1.5	Επίδοση	Εντοπισμός της ρίμας			Επιλογή της ομοιοκατάληκτης λέξης			Γενίκευση Αυτοματοποίηση		
	Ελλιπής	+	+		+	+		+	+	
	Ικανοποιητική			+			+		+	+
	Επαρκής									

Γ1.6	Επίδοση	Διάκριση φωνημάτων σε ζεύγη λέξεων			Διάκριση συλλαβών σε ζεύγη λέξεων			Γενίκευση Αυτοματοποίηση		
	Ελλιπής									
	Ικανοποιητική	+						+		
	Επαρκής		+	+	+	+	+		+	+

Ενότητα Γ. Γραφο-φωνολογική ενημερότητα
 Γραφο-φωνολογική ενημερότητα - Αναγνωστική διαδικασία

Συνεδρίες: 1^η | 2^η | 3^η | 1^η | 2^η | 3^η | 1^η | 2^η | 3^η

Γ1.7	Επίδοση	Κατασκευή διαφορετικών λέξεων με ένα φώνημα			Αναγνώριση διαφορετικών λέξεων από ένα φώνημα			Γενίκευση Αυτοματοποίηση		
		1 ^η	2 ^η	3 ^η	1 ^η	2 ^η	3 ^η	1 ^η	2 ^η	3 ^η
	Ελλιπής							+		
	Ικανοποιητική	+			+				+	+
	Επαρκής		+	+		+	+		+	+

Άσκηση

ΦΟΡΜΑ ΒΑΘΜΟΛΟΓΗΣΗΣ

Ενότητα Γ. Γραφο-φωνολογική ενημερότητα
Γραφο-φωνολογική ενημερότητα - Διαδικασία γραφής

Συνεδρίες: 1^η | 2^η | 3^η | 1^η | 2^η | 3^η | 1^η | 2^η | 3^η

Άσκηση

Γ2.1	Επίδοση	Απλές διαδρομές			Διαδρομές σε ακολουθία			Γενίκευση Αυτοματοποίηση		
	Ελληνής									
	Ικανοποιητική	✓	✓		✓	✓		✓	✓	
	Επαρκής			✓			✓			✓

Γ2.2	Επίδοση	Μεμονωμένες διαδρομές			Διαδρομές σε ακολουθία			Γενίκευση Αυτοματοποίηση		
	Ελληνής									
	Ικανοποιητική	✓			✓	✓		✓	✓	
	Επαρκής		✓	✓			✓			✓

Γ2.3	Επίδοση	Μεμονωμένα σχέδια			Δύο και περισσότερα σχέδια			Γενίκευση Αυτοματοποίηση		
	Ελληνής									
	Ικανοποιητική	✓	✓		✓	✓		✓	✓	
	Επαρκής			✓			✓			✓

Γ2.4	Επίδοση	Ένα/περισσότερα σχέδια/ ολόκληρη σελίδα			Ένα/περισσότερα σχέδια/μισή σελίδα			Γενίκευση Αυτοματοποίηση		
	Ελληνής									
	Ικανοποιητική	✓	✓		✓	✓		✓	✓	✓
	Επαρκής			✓			✓			

Γ2.5	Επίδοση	Όλα τα γράμματα σε όλα τα τουβλάκια			Όλες οι συλλαβές σε όλα τα τουβλάκια			Γενίκευση Αυτοματοποίηση		
	Ελληνής	✓			✓			✓		
	Ικανοποιητική		✓	✓		✓	✓		✓	✓
	Επαρκής									

Γ2.6	Επίδοση	Όλα τα γράμματα /αριθμούς σε ακολουθία			Όλα τα γράμματα/αριθμοί στη σωστή τους σειρά			Γενίκευση Αυτοματοποίηση		
	Ελληνής	✓			✓			✓		
	Ικανοποιητική		✓	✓		✓	✓		✓	✓
	Επαρκής									

(Ημερήσια προγράμματα θεραπείας με το θεραπευτικό εργαλείο ΠροΑναγράφο)

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΓΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ (ΠΑΙΔΙΑ ΗΛΙΚΙΑΣ 6-18 ΧΡΟΝΩΝ)

Μόνο για χρήση του γραφείου
Κωδικός

Οι απαντήσεις σας θα χρησιμοποιηθούν για τη σύγκριση αυτού του μαθητή με άλλους μαθητές, των οποίων οι δάσκαλοι συμπλήρωσαν παρόμοια έντυπα. Οι πληροφορίες αυτές θα χρησιμοποιηθούν επίσης για σύγκριση με άλλες πληροφορίες που υπάρχουν γι' αυτό το μαθητή. Παρακαλούμε απαντήστε όσο καλύτερα μπορείτε, ακόμη και εάν σας λείπουν ορισμένες πληροφορίες γι' αυτό το μαθητή. Η βαθμολογία των στοιχείων θα χρησιμοποιηθεί για τον προσδιορισμό γενικών τρόπων συμπεριφοράς. Μπορείτε να γράψετε σχόλια δίπλα στην κάθε ερώτηση και στο χώρο ο οποίος υπάρχει στη σελίδα 2. **Βεβαιωθείτε ότι απαντήσατε σε όλες τις ερωτήσεις.**

ΟΝΟΜΑ ΚΑΙ ΕΠΩΝΥΜΟ ΜΑΘΗΤΗ: Όνομα Ιωάννα Πατρώνυμο _____ Επώνυμο _____
 ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΓΟΝΕΩΝ ακόμη και εάν δεν εργάζονται τώρα (παρακαλούμε απαντήστε με ακρίβεια - για παράδειγμα, μηχανικός αυτοκινήτων, στρατιωτικός, καθηγητής γυμνασίου, οικιακά)
 ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΠΑΤΕΡΑ _____
 ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΜΗΤΕΡΑΣ _____

ΦΥΛΟ ΜΑΘΗΤΗ: Αγόρι Κορίτσι
 ΗΛΙΚΙΑ ΜΑΘΗΤΗ: 5
 ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ Ή ΦΥΛΗ ΜΑΘΗΤΗ _____
 ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: Ημέρα _____ Μήνας _____ Έτος _____
 ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΓΕΝΝΗΣΗΣ: Ημέρα _____ Μήνας _____ Έτος _____
 ΑΥΤΟ ΤΟ ΕΝΤΥΠΟ ΣΥΜΠΛΗΡΩΘΗΚΕ ΑΠΟ (γράψτε με κεφαλαία το πλήρες όνομά σας) ΑΡΟΣΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΤΑΣΗ ΣΧΟΛΕΙΟΥ: Μηλ.ο ΟΝΟΜΑ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ: Πρότυπο νηπιακό κέντρο Ηλιοτρόπιο
 Το φύλο σας: Ανδρας Γυναίκα
 Ο ρόλος σας στο σχολείο:
 Ο δάσκαλος/καθηγητής της τάξης Δάσκαλος ειδικής αγωγής
 Βοηθός δασκάλου Σύμβουλος
 Διοικητικός Άλλο: Λογοθεραπευτής

- I. Εδώ και πόσους μήνες γνωρίζετε το μαθητή; 12 μήνες
- II. Πόσο καλά τον γνωρίζετε; 1. Όχι καλά 2. Μέτρια 3. Πολύ καλά
- III. Πόσες ώρες την εβδομάδα είναι στην τάξη σας ή στην υπηρεσία σας; 18
- IV. Για τι είδους τάξη ή υπηρεσία πρόκειται; (Παρακαλούμε περιγράψτε με ακρίβεια, π.χ. κανονική 5η τάξη Δημοτικού, μαθηματικά 1ης Γυμνασίου, τάξη ένταξης, συμβουλευτική) Πρώτη Παρέμβαση Λογοθεραπείας
- V. Έχει ποτέ παραπεμφθεί σε τάξη ένταξης, ειδικές υπηρεσίες, συμπληρωματική διδασκαλία;
 Δεν ξέρω 0. Όχι 1. Ναι - Τι είδους και πότε;
- VI. Έχει επαναλάβει ποτέ τάξεις; Δεν ξέρω 0. Όχι 1. Ναι - Ποιες τάξεις και για ποιο λόγο;

VII. Τωρινή επίδοση στα μαθήματα. Παρακαλούμε καταρτίστε αναλυτικό κατάλογο μαθημάτων και σημειώστε ένα X στη στήλη που δείχνει την επίδοση του μαθητή στο κάθε μάθημα.

Μάθημα	1. Πολύ πιο κάτω από το επίπεδο της τάξης	2. Λίγο πιο κάτω από το επίπεδο της τάξης	3. Στο επίπεδο της τάξης	4. Λίγο πιο πάνω από το επίπεδο της τάξης	5. Πολύ πιο πάνω από το επίπεδο της τάξης
1. <u>Φωνολογική Έμφ.</u>	☐	☒	☐	☐	☐
2. <u>Προανάγνωση</u>	☐	☒	☐	☐	☐
3. <u>Προγραφή</u>	☐	☒	☐	☐	☐
4. <u>Προμαθηματικές Έν.</u>	☐	☐	☐	☒	☐
5. <u>Ψυχοκινητικότητα</u>	☐	☐	☐	☒	☐
6. _____	☐	☐	☐	☐	☐

Παρακαλούμε βεβαιωθείτε ότι απαντήσατε σε όλες τις ερωτήσεις.

Copyright 2001 T. Achenbach
 ASEBA, University of Vermont
 1 South Prospect St., Burlington, VT 05401-3456
<http://www.aseba.org/>

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ ΚΑΘΕ ΕΙΔΟΥΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΗ
 Για την Ελλάδα: Αλεξάνδρα Ρούσσου, Εταιρεία για την Ψυχική Υγεία Παιδιών και Εφήβων,
 Μεναΐδρου 23 & Αγινίττου, Ιλίσσια, τηλ. 2107211845, <http://www.medinet.gr/>
 ΣΕΛΙΔΑ 1

6-1-01 Έκδοση - 301

Βεβαιωθείτε ότι απαντήσατε σε όλες τις ερωτήσεις.

VIII. Σε σύγκριση με το μέσο μαθητή της ίδιας ηλικίας	1. Πολύ λιγότερο	2. Λίγο λιγότερο	3. Ελάχιστα λιγότερο	4. Περίπου στο μέσο όρο	5. Ελάχιστα περισσότερο	6. Λίγο περισσότερο	7. Πολύ περισσότερο
1. Πόσο σκληρά εργάζεται;	☐	☐	☐	☐	☐	☒	☐
2. Πόσο σωστή είναι η συμπεριφορά του στην τάξη;	☐	☐	☐	☒	☐	☐	☐
3. Πόσο πολύ μαθαίνει;	☐	☐	☐	☒	☐	☐	☐
4. Πόσο χαρούμενος είναι;	☐	☐	☐	☒	☐	☐	☐
Έχει ο μαθητής σας καμία αρρώστια ή αναπηρία (ψυχική, νοητική ή σωματική);	☒ Όχι ☐ Ναι - Παρακαλούμε περιγράψτε:						

Τι σας ανησυχεί περισσότερο για το μαθητή σας;

Γραφοφωναλογική Ενιμερότητα

Περιγράψτε τα πιο θετικά χαρακτηριστικά του μαθητή σας:

Πολύ ισχυρή μνήμη

Παρακαλούμε γράψτε όποια σχόλια νομίζετε ότι θα είναι χρήσιμα για το μαθητή. Χρησιμοποιήστε πρόσθετες σελίδες αν είναι απαραίτητα.

Έκανε το διάστημα στο οποίο ήρθε. Σε επαφή με την ύλη του αλφαβήτου πολλές απορίες.

ΠΡΟΦΙΛ ΤΟΥ ΤΥΡΕ ΓΙΑ ΚΟΡΙΤΣΙΑ – ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΤΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ

Όνομα: Ιωάννα Κωδικός: _____ Ηλικία: 58 Ημερομηνία συμπλήρωσης ΤΥΡ: 29/06/2015
 Προβλήματα Πρόσφατης Εκαταστάσεως Θέλεσε Βαθμολογιών Υποκειμένων για Κορίτσια: _____
 Κορίτσια Συμπληρώθηκε από: Νοσοφάρμακων

κωδ. κορ.	Ηλικία: 6-11	12-18	6-11	12-18	6-11	12-18	6-11	12-18	6-11	12-18	6-11	12-18	T
2-93	4.60-5.00 4.33-4.40 4.20-4.25 4.17	5.00 4.80 4.67-4.75 4.60-4.65 4.33-4.60 4.17	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	65
84	4.00	4.20-4.25 4.17											60
69	3.83 3.60-3.67 3.50	4.00	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	55
50	3.25-3.33 3.20 3.17	3.63 3.67-3.80 3.33-3.40 3.25	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	50
31	3.00	3.17 3.00	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	45
16	2.83 (2.80) 2.75	3.00 2.83 2.75-2.80 2.70-2.80 2.55-2.60	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	40
ΣΤ	2.17 1.00-2.00	3.00-3.83 1.00-1.83	1-2	1	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	35

ΜΑΘΗΣΙΑΚΗ ΕΠΙΔΟΣΗ: 2.8 VIII. Μέση επίδοση
 ΕΡΓΑΖΕΤΑΙ ΣΚΗΡΑ: 6 VIII. 1.
 ΣΥΜΠΕΡΙΦΕΡΕΤΑΙ ΣΩΣΤΑ: 4 VIII. 2.
 ΜΑΘΑΙΝΕΙ: 4 VIII. 3.
 ΧΑΡΟΥΜΕΝΗ: 4 VIII. 4.
 ΑΘΡΩΣΙΜΑ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ: 1, 2, 3, 4

VI VIII. 1.
 5 VIII. 2.
 4 VIII. 3.
 4 VIII. 4.
 18 Σύνολο

Διακεκομμένες γραμμές=οριακό φάσμα

Φυσιολογικό φάσμα

Προβλήματα Πρόσφατης Εκαταστάσεως Θέλεσε Βαθμολογιών Υποκειμένων για Κορίτσια	19-28	15-24	14-24
≥98	21-28	15-24	14-24
97	19-20	14	17-18
96	18	13	16
95	17	11-12	15
94	16	10	14
93	15	10	13
92	14	9	12
91	13	8	11
90	12	7	10
89	11	6	9
88	10	5	8
87	9	4	7
86	8	3	6
85	7	2	5
84	6	1	4
83	5	0	3
82	4	0	2
81	3	0	1
80	2	0	0
79	1	0	0
78	0	0	0
77	0	0	0
76	0	0	0
75	0	0	0
74	0	0	0
73	0	0	0
72	0	0	0
71	0	0	0
70	0	0	0
69	0	0	0
68	0	0	0
67	0	0	0
66	0	0	0
65	0	0	0

Copyright 2003 T. Achermann, ASEB, University of Ioannina, Greece. Επιστρέψτε την Έκδοση Υπερβολών και Εσθλακών. Μεταβολές 27.3 Αντιστάσει Παράση. 10, 2107211042 http://www.aseb.gr

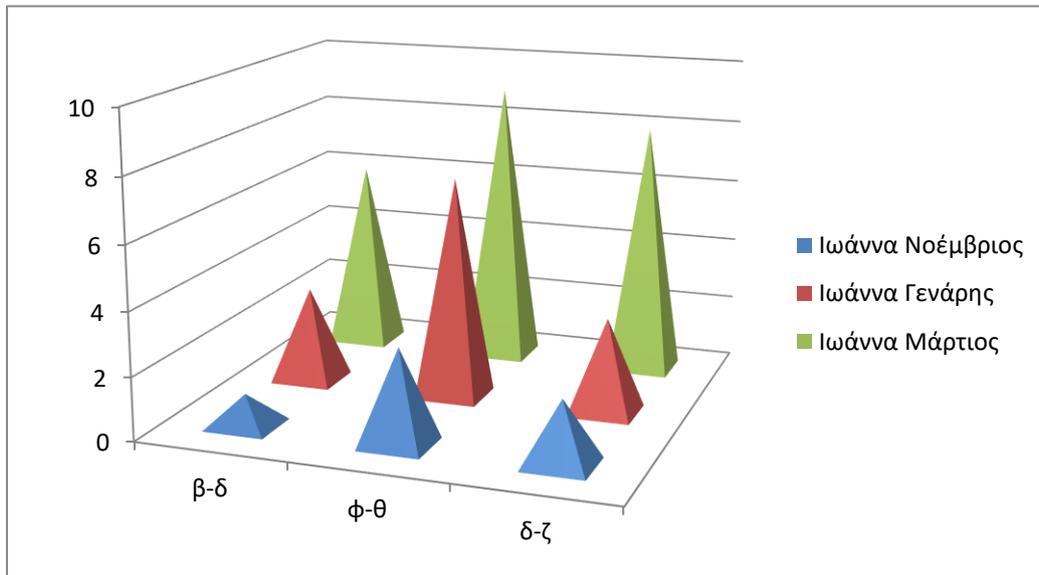
Βεβαιωθείτε ότι απαντήσατε σε όλες τις ερωτήσεις.
 0=Δεν ταιριάζει (απ' ό,τι ξέρω) 1=Ταιριάζει κάπως ή μερικές φορές 2=Ταιριάζει πολύ ή πολύ συχνά

☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 57. Επιτίθεται και χτυπά άλλους ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 58. Σκαλίζει τη μύτη του, τσιμπά επίμονα το δέρμα του ή άλλα μέρη του σώματός του (περιγράψτε): _____ ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 59. Κοιμάται στην τάξη ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 60. Είναι απαθής, χωρίς κίνητρο ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 61. Είναι κακός μαθητής ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 62. Είναι αδελφός, δεν έχει καλό συντονισμό ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 63. Προτιμά να κάνει παρέα με μεγαλύτερα παιδιά ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 64. Προτιμά να κάνει παρέα με μικρότερα παιδιά ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 65. Αρνείται να μιλήσει στους άλλους ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 66. Επαναλαμβάνει μερικές πράξεις ξανά και ξανά σαν κάτι να τον αναγκάζει (περιγράψτε): _____ ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 67. Διαταράσσει την πειθαρχία της τάξης ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 68. Φωνάζει πολύ, ουρλιάζει ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 69. Είναι μιστικοπαθής, κρατά πράγματα μέσα του ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 70. Βλέπει πράγματα που δεν υπάρχουν (περιγράψτε): _____ ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 71. Δεν είναι άνετος, ντροπιάζεται εύκολα, αισθάνεται εύκολα αμηχανία ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 72. Είναι τσαπατσούλης στα τετράδια και τα βιβλία του ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 73. Συμπεριφέρεται ανεύθυνα (περιγράψτε): _____ ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 74. Του αρέσει να κάνει επίδειξη ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 75. Είναι πολύ ντροπαλός ή δειλός ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 76. Είναι εκρηκτικός με απρόβλεπτη συμπεριφορά ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 77. Θέλει οι απαιτήσεις του να πραγματοποιούνται αμέσως, με το παραμικρό αισθάνεται ματαίωση ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 78. Είναι απρόσεκτος, η προσοχή του διασπάται εύκολα ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 79. Έχει προβλήματα λόγου (περιγράψτε): _____ ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 80. Κοιτάζει με κενό βλέμμα ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 81. Πληγώνεται όταν του ασκούν κριτική ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 82. Κλέβει ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 83. Μαζεύει πράγματα που του είναι άχρηστα (περιγράψτε): _____ ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 84. Έχει παράξενη συμπεριφορά (περιγράψτε): _____ ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 85. Έχει παράξενες ιδέες (περιγράψτε): _____	☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 86. Είναι πεισματάρης, δύσθυμος, ευερέθιστος ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 87. Εμφανίζει ξαφνικές αλλαγές στη διάθεση του ή στα συναισθήματά του ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 88. Είναι πολύ συχνά μωτρωμένος ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 89. Είναι καχύποπτος ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 90. Βρίζει, λέει βρομόλογα ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 91. Μιλά για αυτοκτονία ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 92. Έχει χαμηλή επίδοση, δεν αναπτύσσει όλο το δυναμικό του ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 93. Μιλά πάρα πολύ ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 94. Πειράζει πολύ τους άλλους, είναι πειραχτήρι ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 95. Εμφανίζει εκρήξεις οργής, αρπάζεται εύκολα ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 96. Σκέφτεται υπερβολικά το σεξ ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 97. Απειλεί τους άλλους ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 98. Έρχεται αργοπορημένος στο σχολείο ή στην τάξη ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 99. Καπνίζει ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 100. Δεν καταφέρνει να τελειώσει τις εργασίες που του αναθέτουν ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 101. Κάνει σκασιαρχείο ή αδικαιολόγητες απουσίες ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 102. Είναι νωθρός, αργός στις κινήσεις του, του λείπει ενεργητικότητα ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 103. Είναι δυστυχισμένος, θλιμμένος, μελαγχολικός ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 104. Κάνει πολύ περισσότερη φασαρία από άλλα παιδιά ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 105. Κάνει χρήση αλκοόλ ή ουσιών για μη ιατρικούς λόγους (μη συμπεριλάβετε το κάπνισμα) (περιγράψτε): _____ ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 106. Έχει υπερβολικό άγχος πώς να ευχαριστήσει τους άλλους ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 107. Δεν του αρέσει το σχολείο ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 108. Φοβάται μήπως κάνει λάθη ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 109. Είναι γκρινιάρης ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 110. Είναι βρόμκος πάνω του ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 111. Απομονώνεται στον εαυτό του, δεν κάνει σχέσεις με άλλους ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 112. Αγωνιά, είναι αγχώδης ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 113. Παρακαλούμε γράψτε τυχόν προβλήματα του μαθητή σας που δεν αναφέρθηκαν στο ερωτηματολόγιο _____ _____ _____

Παράρτημα 2

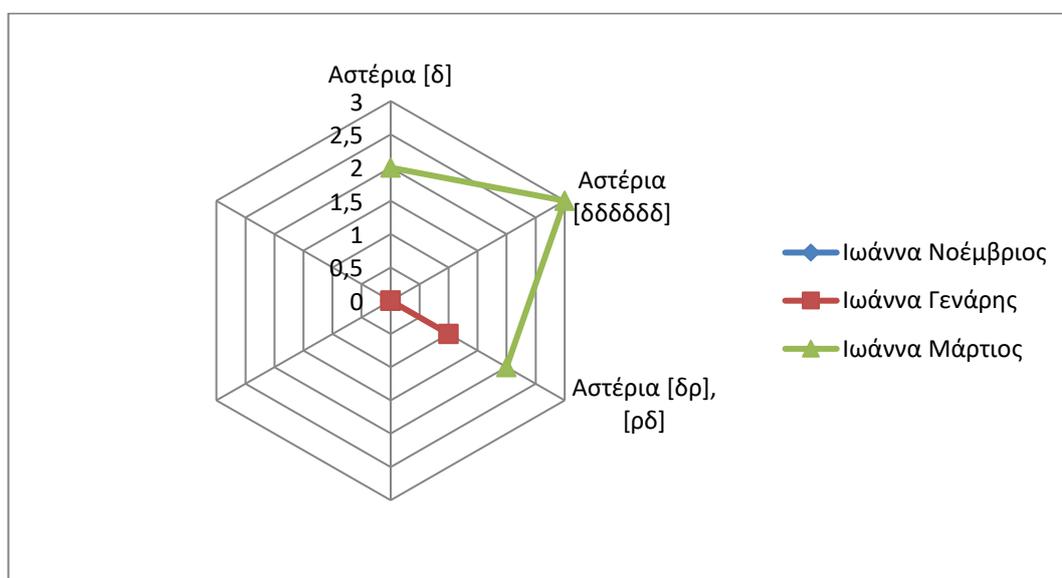
Ακρίβεια - συντονισμός φωνήματος σε ακουστική διάκριση

	Ιωάννα Νοέμβριος	Ιωάννα Γενάρης	Ιωάννα Μάρτιος
β-δ	1	3	6
φ-θ	3	7	9
δ-ζ	2	3	8

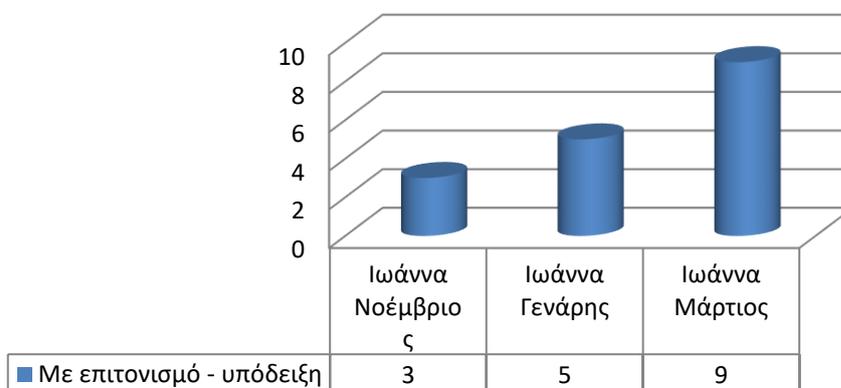
Ακρίβεια - συντονισμός φωνήματος [δ]

	Ιωάννα Νοέμβριος	Ιωάννα Γενάρης	Ιωάννα Μάρτιος
Αστέρια [δ]	0	0	2
Αστέρια [δδδδδδ]	0	0	3
Αστέρια [δρ], [ρδ]	0	1	2

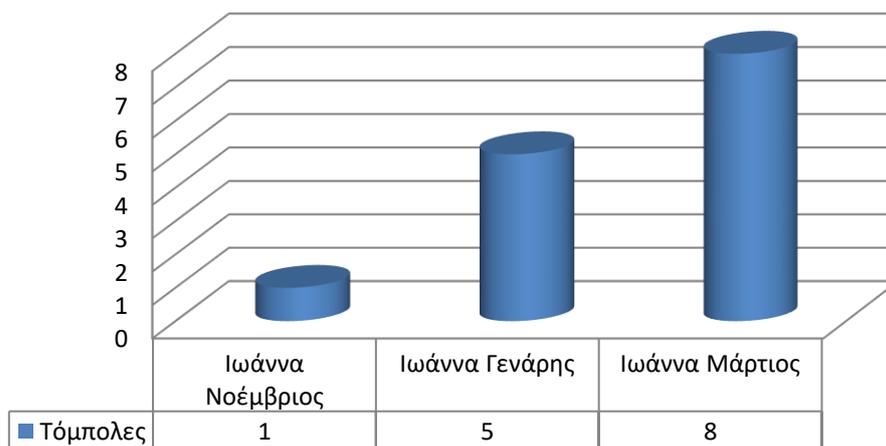
Φωνολογία	Ιωάννα Νοέμβριος	Ιωάννα Γενάρης	Ιωάννα Μάρτιος
Με επιτονισμό – υπόδειξη	3	5	9

Φωνολογική ενημερότητα εντοπισμός αρχικού φωνήματος

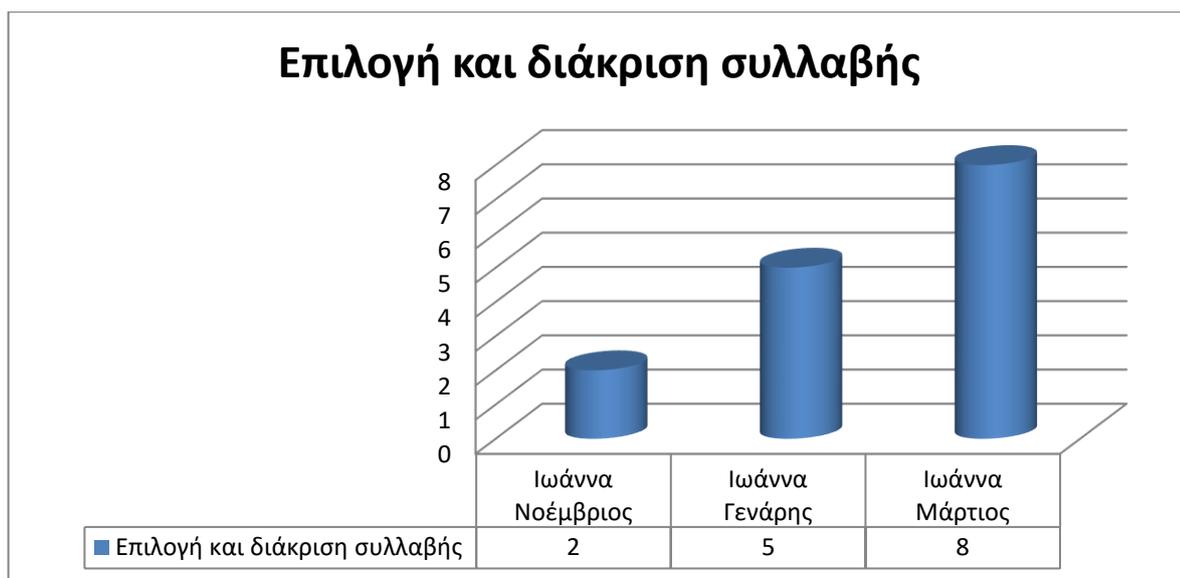

Φωνολογία	Ιωάννα Νοέμβριος	Ιωάννα Γενάρης	Ιωάννα Μάρτιος
Τόμπολες	1	5	8

Τόμπολες

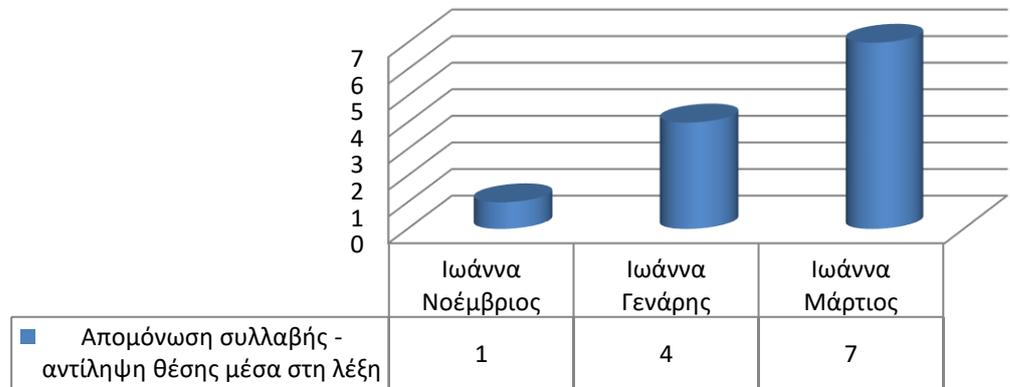

Φωνολογία	Ιωάννα Νοέμβριος	Ιωάννα Γενάρης	Ιωάννα Μάρτιος
Επιλογή και διάκριση συλλαβής	2	5	8

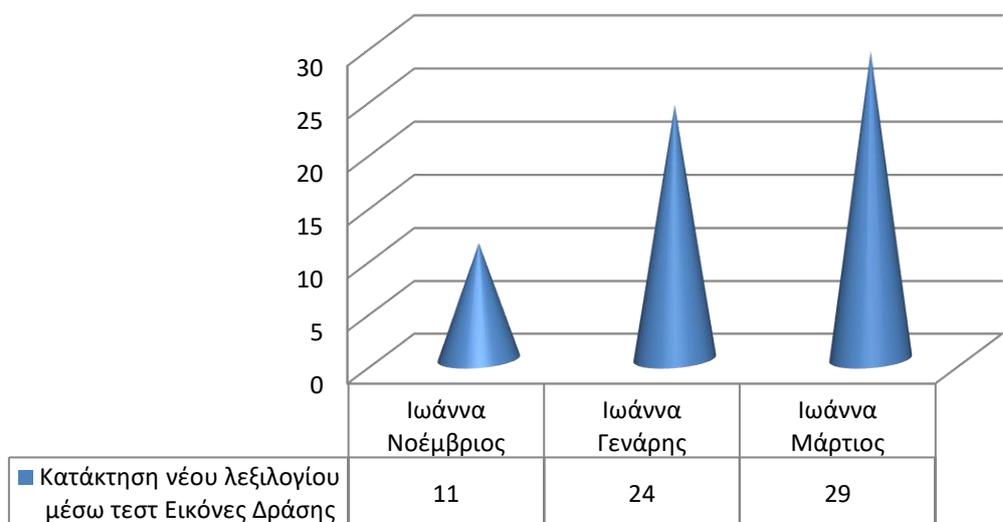
Φωνολογία	Ιωάννα Νοέμβριος	Ιωάννα Γενάρης	Ιωάννα Μάρτιος
Απομόνωση συλλαβής - αντίληψη θέσης μέσα στη λέξη	1	4	7

Απομόνωση συλλαβής - αντίληψη θέσης μέσα στη λέξη

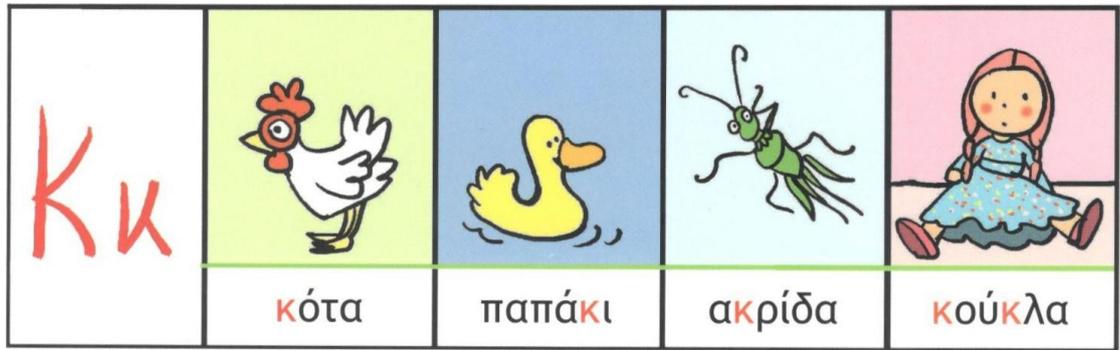

Κατάκτηση νέου λεξιλογίου	Ιωάννα Νοέμβριος	Ιωάννα Γενάρης	Ιωάννα Μάρτιος
Κατάκτηση νέου λεξιλογίου μέσω τεστ Εικόνες Δράσης	11	24	29

Κατάκτηση νέου λεξιλογίου μέσω τεστ Εικόνες Δράσης

Παράρτημα 3

Ένα φ μπήκε στην ώρα

Μου 'δωσε αμέσως φόρα.

Μ' ένα πα στο ζάρι

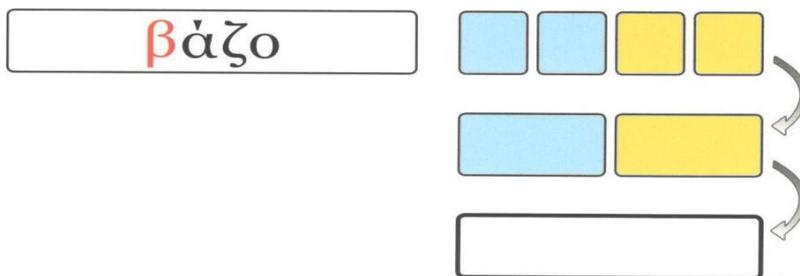
Το αγοράζω στο παζάρι.

σόδα — δάσος

μαχαίρι — θυμάρι

κάνει βου το βόδι / σπάει κι ένα.....

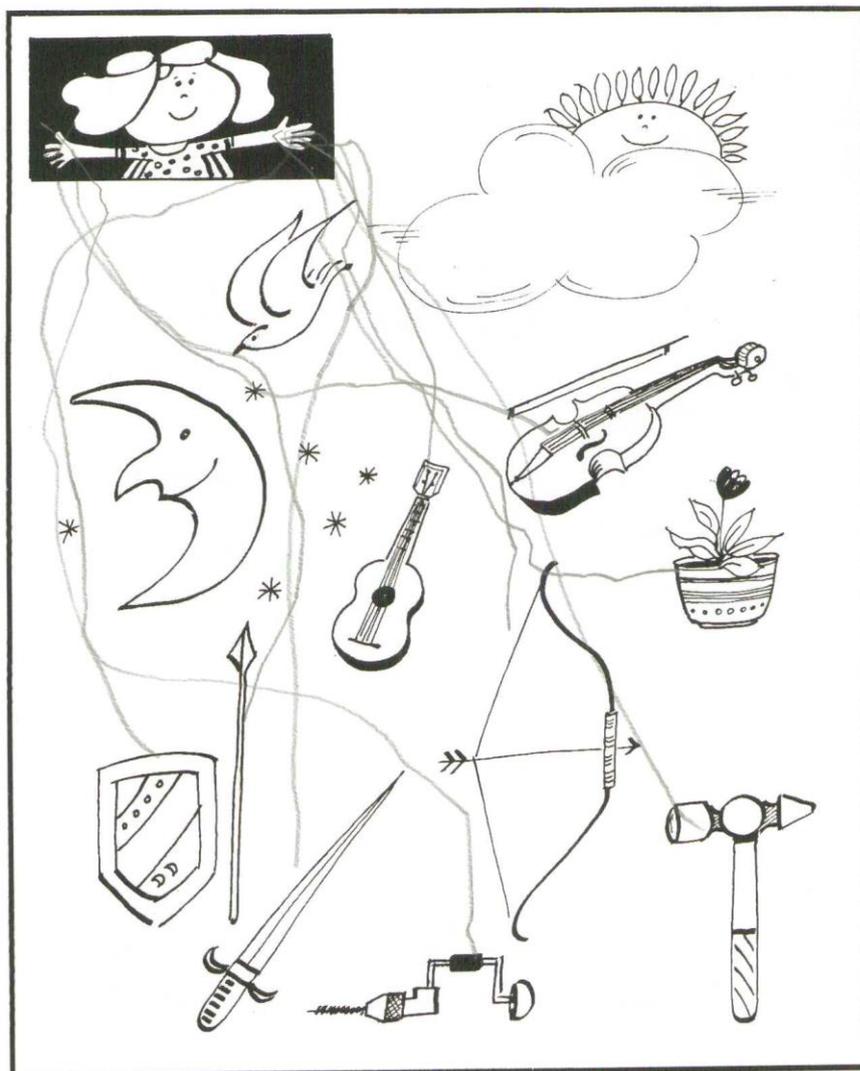
(κούπα, χάδι, ρόδι)

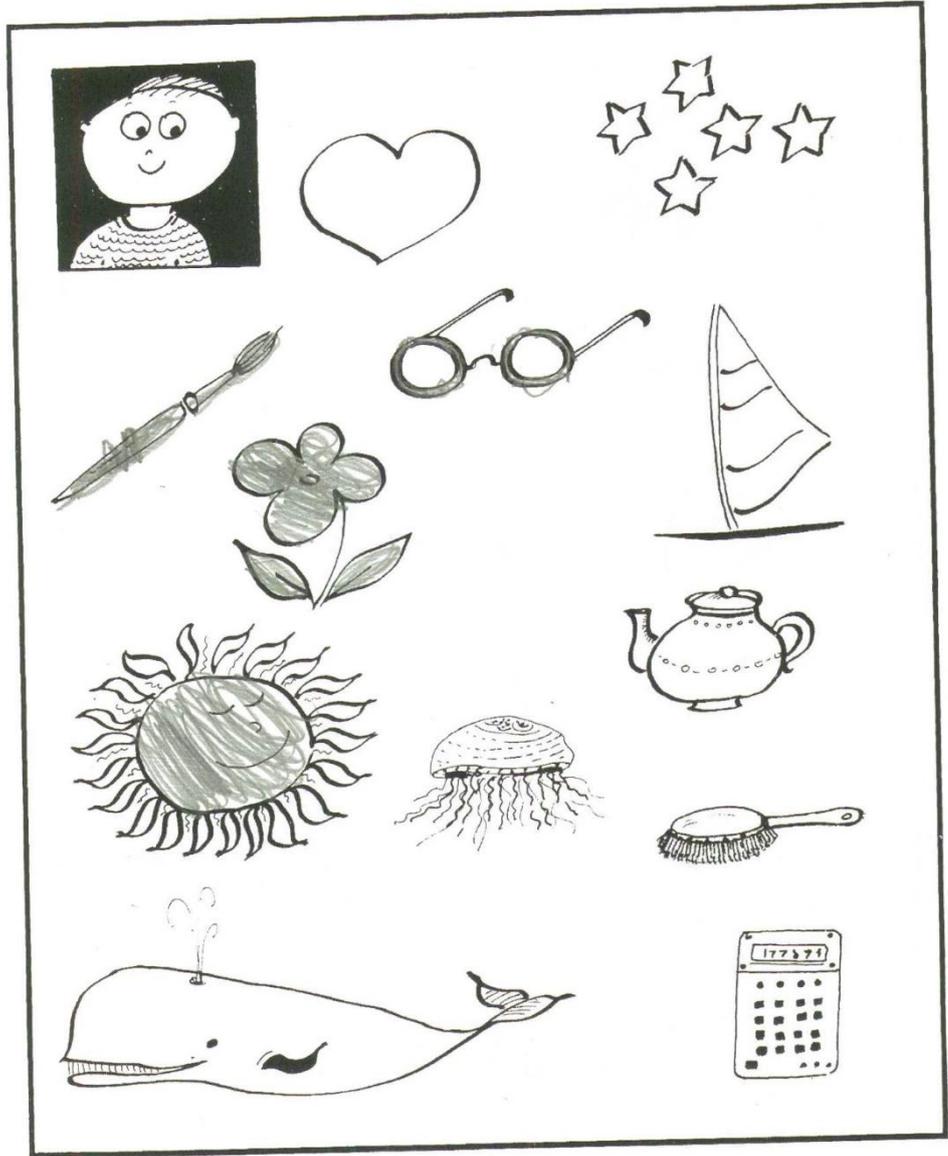
(Ενδεικτικές ασκήσεις από το θεραπευτικό εργαλείο

ΠροΑναγράφο)

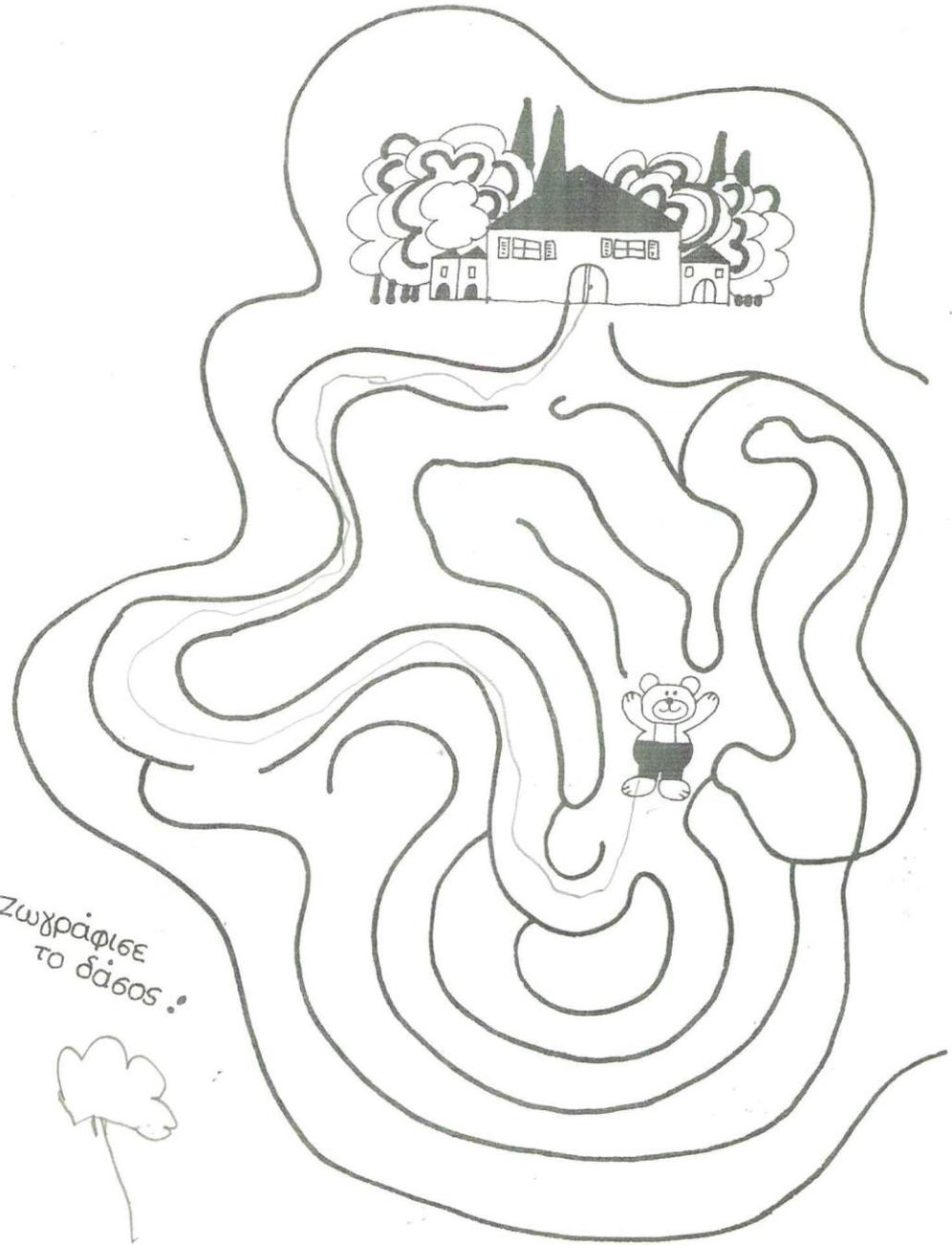
33 Τράβηξε γραμμές από το χέρι σε κάθε αντικείμενο που έχει σχέση με αυτό. Φαντάσου ότι πιάνεις ένα αντικείμενο από αυτά που βλέπεις στις εικόνες και περίγραψε το με τις κινήσεις σου.

32 Χρωμάτισε ό,τι έχει σχέση με το μάτι. Ποια εικόνα σ'αρέσει περισσότερο και τι σου θυμίζει;

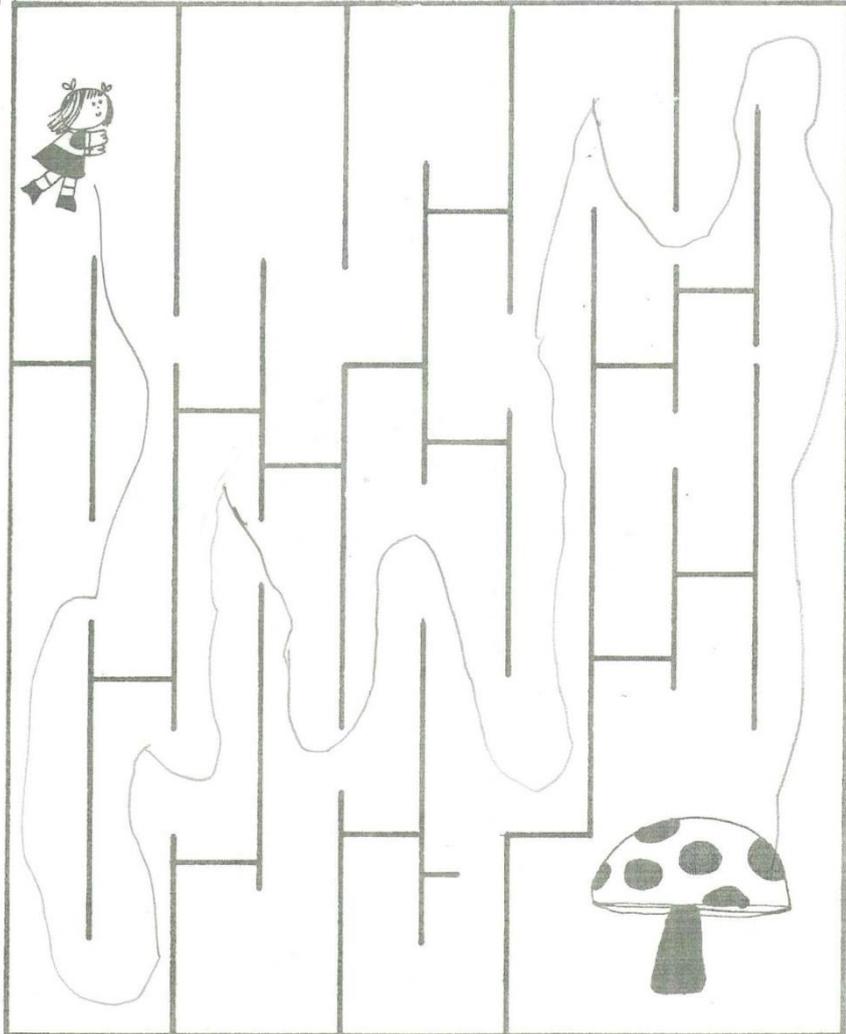

47. πᾶω στο σπίτι να φᾶω την βούφα μου, που μου ἔτοιμασε
η Μαρουλιώ, η ἄρμουδίτσα μου.

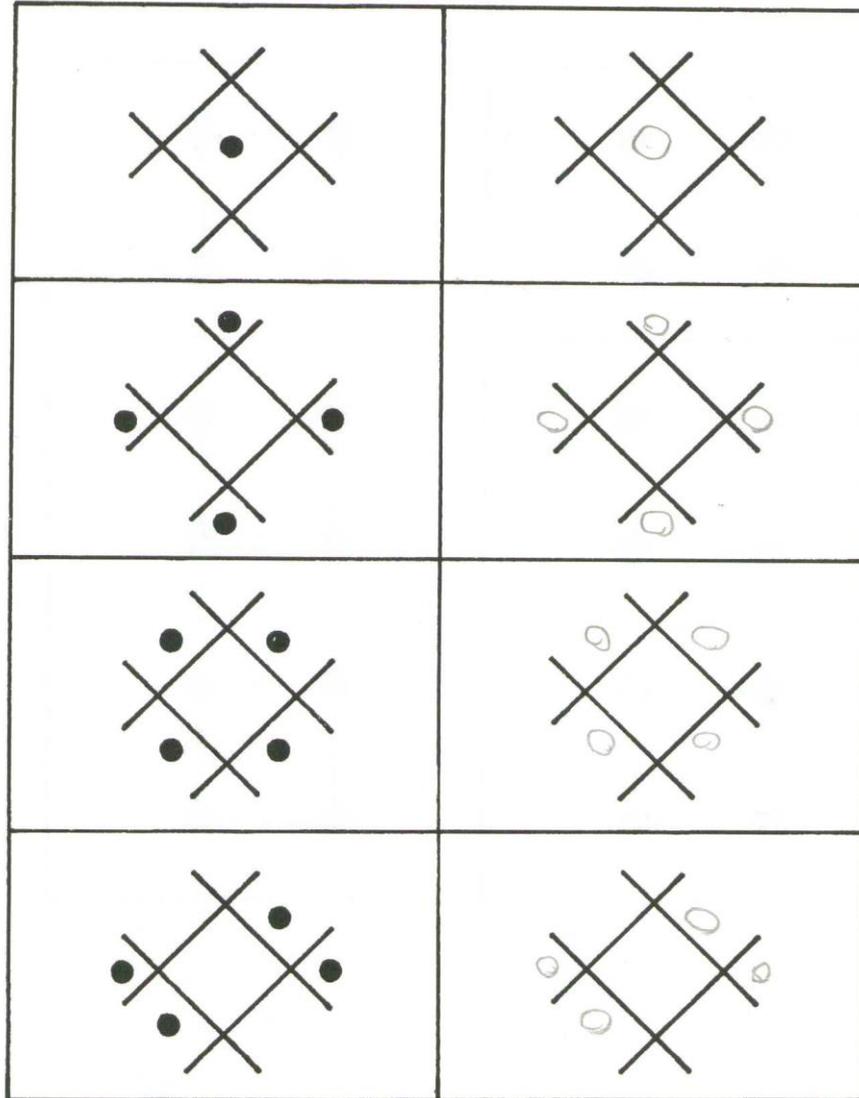
Ζωγράφισε
το δάσος!

46.

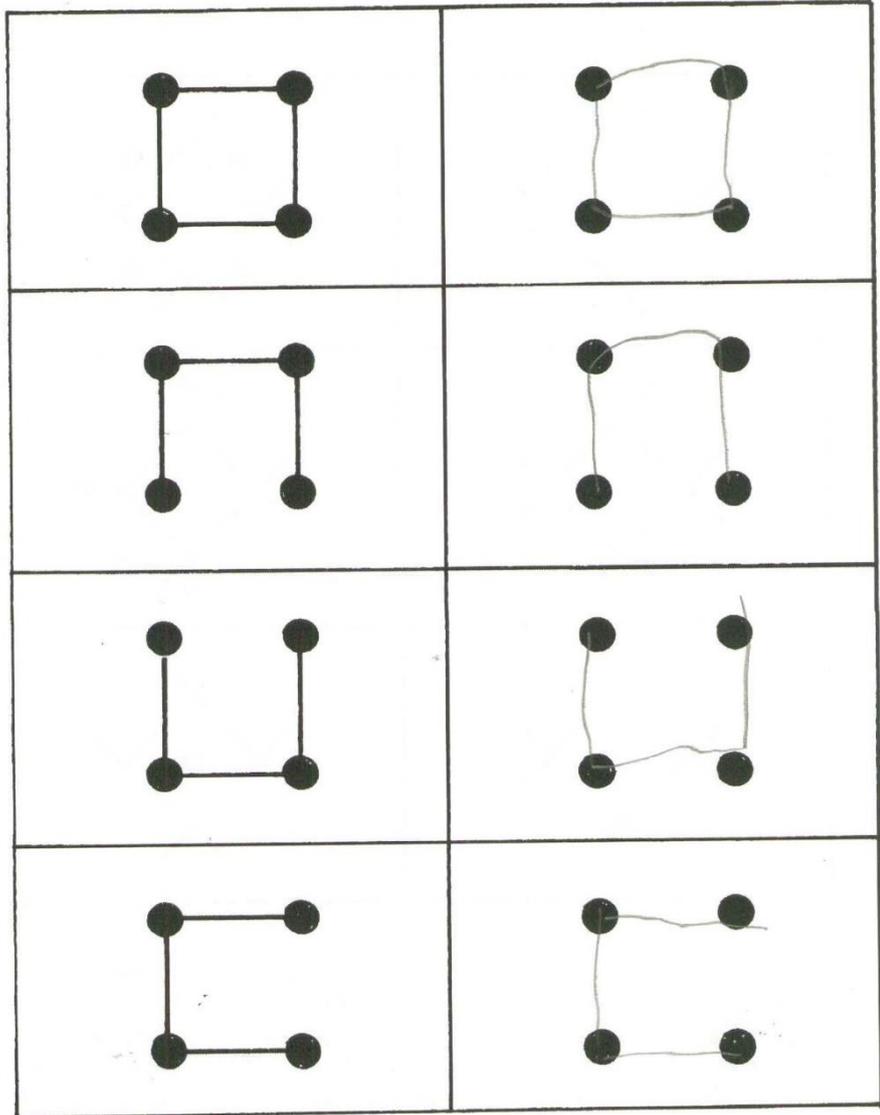
Μ' αρέσει το μεσημέρι να ξαπλώνω υάτω από
ένα μανιτάρι. Πώς θα φτάσω;
Σχεδιάσε μου υάτι
άλλο, που μοιάζει →
με το μανιτάρι.
Το βρήκες;

45 Μια τελίτσα κολυμπά στο νερό, νάτη
 τρυπώνει στις γιαγιάς μου το
 πλεχτό. Πού να σας τα λέω.
 Έρχονται κι άλλες να τις δω.
 Κι εγώ δεν είμαι εδώ.

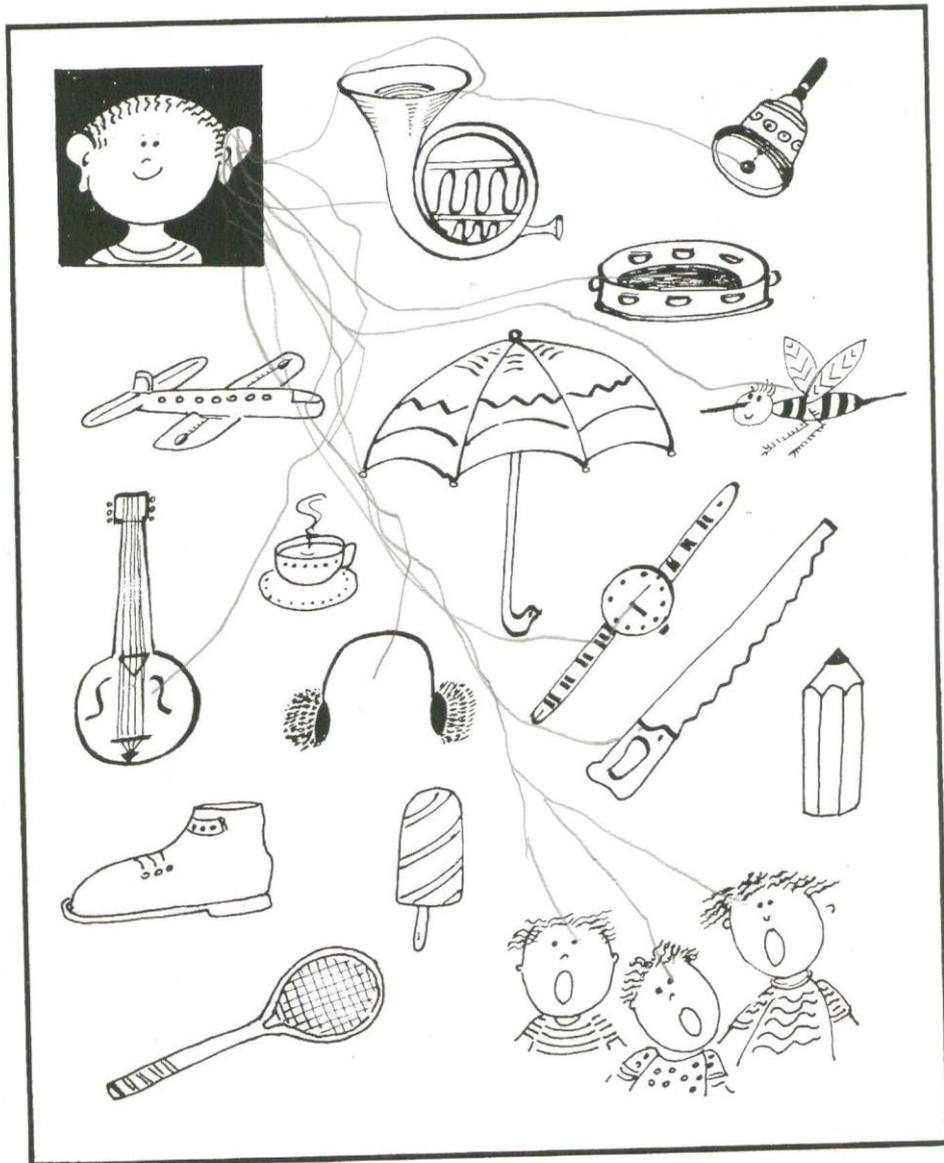

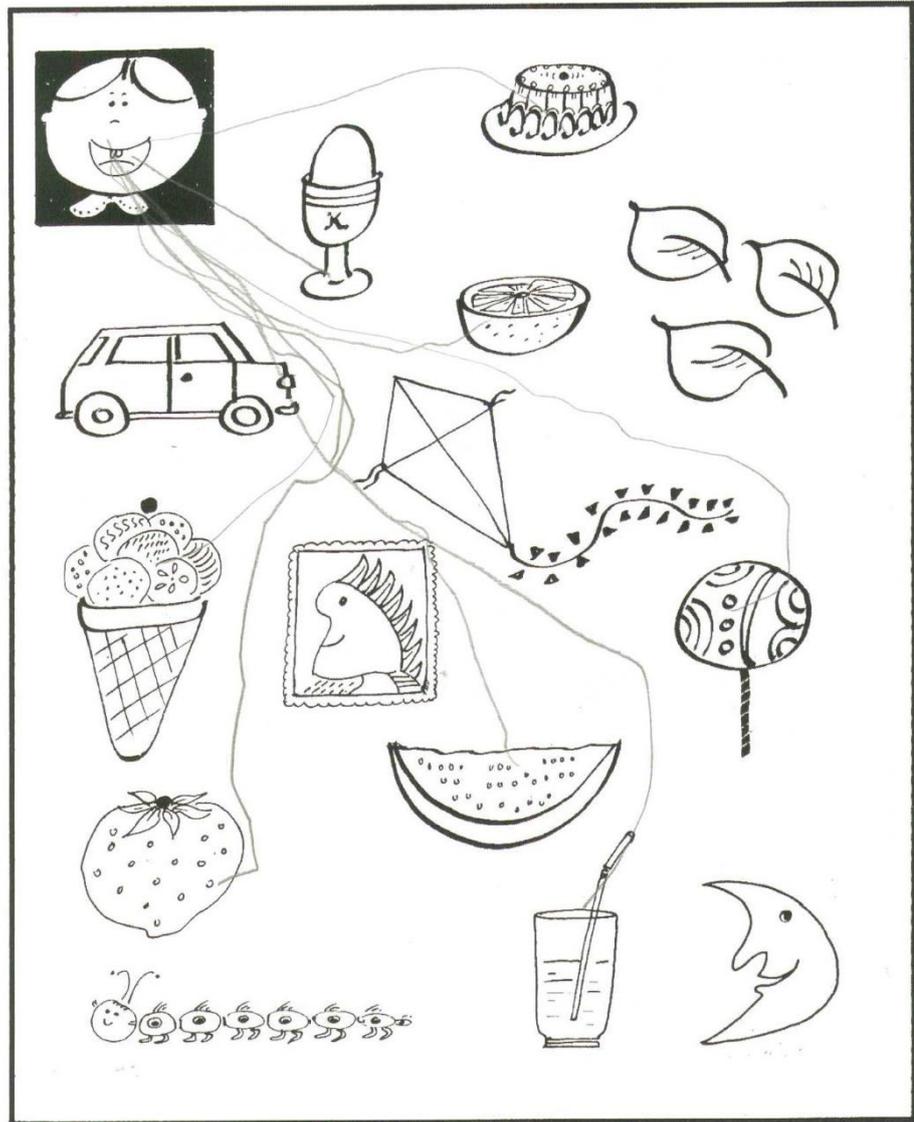
46 Τελίτσα, βουλίτσα, μπαστούνι,
γραμμή, στα γρήγορα φτιάχνω ένα
κουτί. Έξυπνη είμαι, δεν είμαι κουτή.

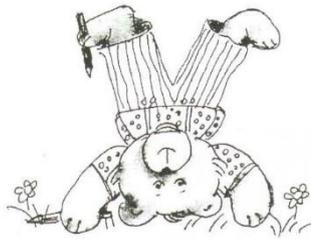

31 Τράβηξε γραμμές από το αυτί σε κάθε εικόνα που έχει σχέση με αυτό.

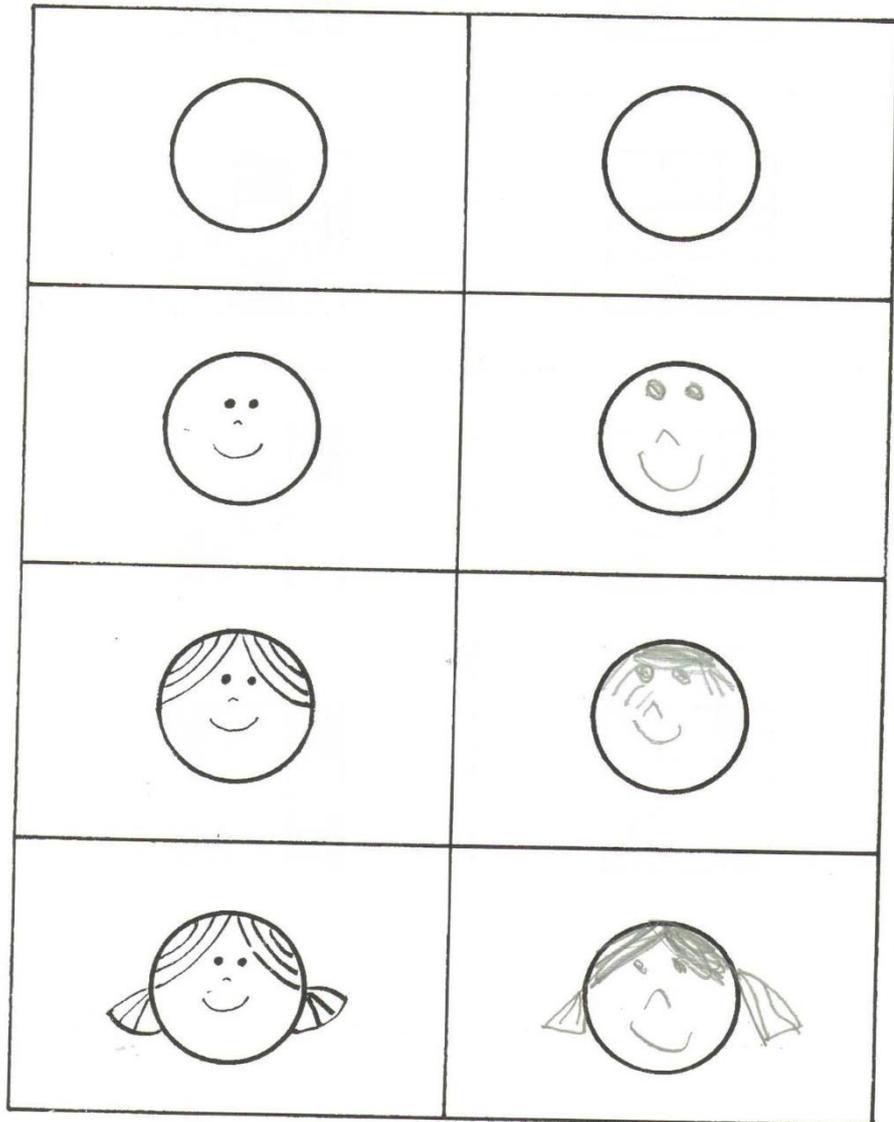

30 Τι τρώει ο Φούλης ο Φαταούλης; Τράβηξε γραμμές από το στόμα του σε κάθε αντικείμενο που έχει σχέση με αυτό.

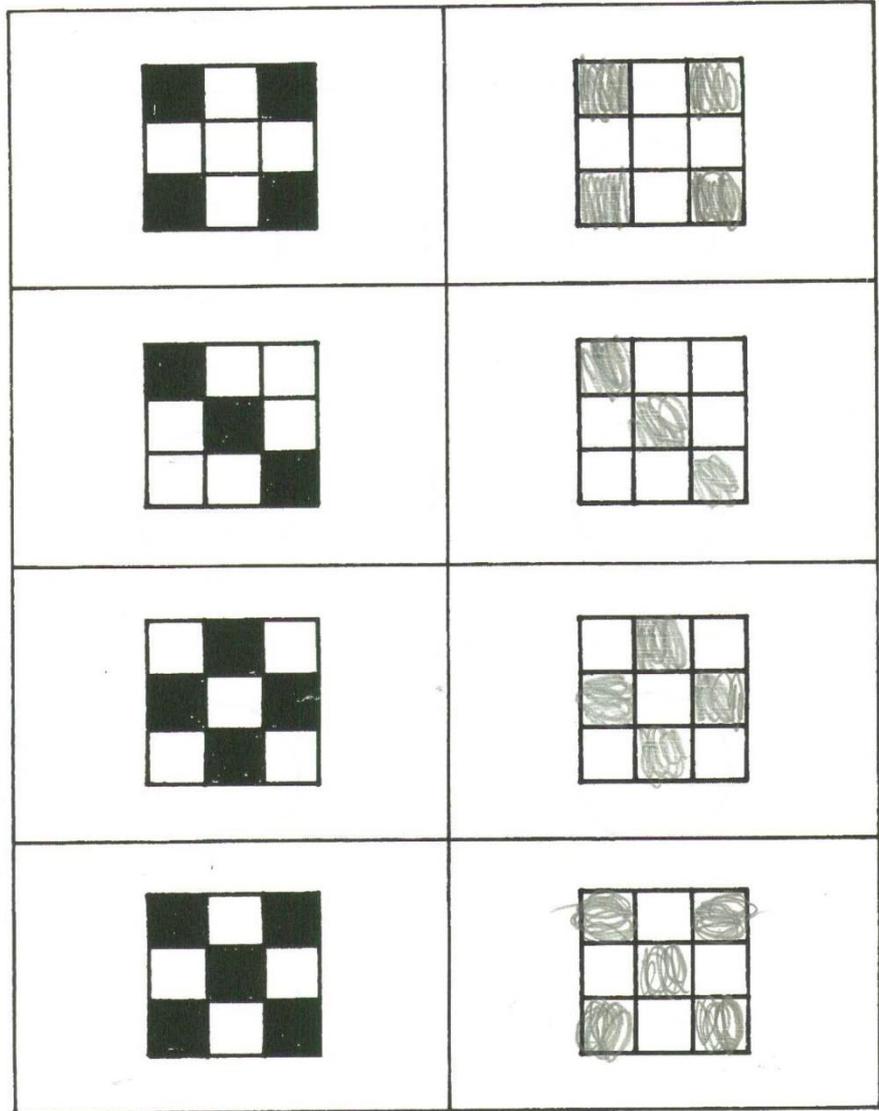

58 Αν ζωγράφισες και μένα, μυστικό σου λέω ένα:
"Το βιβλίο το μικρό σου, κράτα το, είναι δικό σου".

52 Τετράγωνα κουτάκια, φουντούκια,
ελιές, τρώγε υγιεινές τροφές.

(Ασκήσεις από το αξιολογικό εργαλείο Άλκηστις, συμπληρωμένα από την Ι.)